

OBRANA

Mesačník Ministerstva obrany SR

Ročník XXXIII. • Júl 2025 • Číslo 7



**Cvičenie
SLOVENSKÝ ŠTÍT**

TÉMA: vojenské nemocnice

**Rozhovor s riaditeľom
centra výnimočnosti EOD
plk. Františkom Mihalovičom**



Po stopách hrdinov



7. ročník trojdňového turistického pochodu Duchovne po stopách hrdinov absolvovalo 80 účastníkov, z toho desať žien. Ústredie ekumenickej pastoračnej služby v Ozbrojených silách SR a ozbrojených zboroch SR ako organizátor tentoraz zvolilo trasu z Liptovského Mikuláša cez Chopok, Brezno, Polomku, Šumiac a Kráľovu hoľu do Liptovskej Tepličky. „Etapy mali 26, 32 a 30 kilometrov,“ spresnil zakladateľ a hlavný manažér podujatia Milan Gajdoš z ústredia. Najmä vojaci, ale aj policajti a hasiči v činnnej službe, alebo už po nej, vzdali pochodom úctu pri viacerých pamätníkoch symbolizujúcich najmä obdobie protifašistického odboja. Duchovné zamyslenia, a to nielen v chrámoch, ale aj na zelených lúkach, boli najmä o tom, ako prežiť život čestne, nájsť v ňom pokoj a zadostučinenie. „Osmý ročník povedie z Kežmarku cez Levoču a Slovenský raj do Spišskej Novej Vsi,“ avizoval Milan Gajdoš.

(pv) • Foto: pplk. v zál. Peter Sobek





Vážení čitatelia,

v priestoroch Centra výcviku Lešť sa od 22. do 26. mája uskutočnilo desiate medzinárodné vojenské cvičenie Slovak Shield 2025. Toto cvičenie sa považuje za najväčšie svojho druhu na Slovensku. Jeho hlavným cieľom bolo zlepšiť interoperabilitu medzi aliančnými partnermi, zdokonaľiť plánovanie a riadenie obranných operácií a najmä, preveriť pripravenosť Ozbrojených síl SR a spojeneckých jednotiek NATO brániť územnú celistvosť Slovenskej republiky.

republiky.

Vojenské cvičenie Slovak Shield 2025, ktoré riadilo veliteľstvo

1. mechanizovanej brigády poskytlo výcvikovú príležitosť predovšetkým pre 12. mechanizovaný prápor pod vedením podplukovníka Ľuboša Sagana. Cvičenie vyvrcholilo inšpekčným dňom s bojovou strelbou v prítomnosti najvyšších ústavných činiteľov a predstaviteľov rezortu obrany.

Počas inšpekčného dňa profesionálni vojaci účelového zoskupenia 12. mechanizovaného práporu uskutočnili v súlade s taktickým plánom boj o zabezpečovacie pásmo a jednotky manévrovali v hĺbke do 15 km. Budovali obranu, vzdorovali útokom nepriateľa, vykonávali manévry tak, aby reagovali na vzniknutú situáciu. Okrem toho si vyskúšali spoluprácu so zahraničnými jednotkami. Prápor bol podrobený skúške aj v rámci náročných podmienok, či už za nepriaznivého počasia alebo v stresových situáciách, keď bolo treba sa správne rozhodnúť. Dôležitú úlohu zohral veliteľ, ktorý dozeral na celú situáciu, riadil a usmerňoval svojich podriadených až do úspešného „víťazného“ konca.

Na záver náčelník Generálneho štábu OS SR generál Daniel Zmeko spolu s prezidentom SR Petrom Pellegrinim vyzdvihli vysokú úroveň profesionality a pripravenosti príslušníkov Ozbrojených síl Slovenskej republiky, ako aj bezproblémový priebeh samotného cvičenia.

Medzinárodné vojenské cvičenie Slovak Shield 2025 potvrdilo schopnosť OS SR efektívne spolupracovať so spojencami v rámci NATO.

Po takomto náročnom období patrí vojakom zaslúžený odpočinok.

Príslušníkom OS SR zúčastneným na cvičení, ale aj vám všetkým želám pred nastávajúcim dovolenkovým obdobím krásne chvíle prežiť v pokoji v kruhu blízkych.

brigádny generál Štefan Acsai

veliteľ 1. mechanizovanej brigády Pozemných síl
OS SR Topoľčany



ČÍSLO MESIACA 10. Slovenský štít

V Centre výcviku Lešť vyvrcholilo najväčšie medzinárodné vojenské cvičenie roka Slovenský štít, ktoré preverilo schopnosti a pripravenosť Ozbrojených síl Slovenskej republiky a spojeneckých jednotiek NATO brániť územnú celistvosť. Zapojilo sa doň 1 179 vojakov zo 7 krajín vrátane Slovenska, Maďarska, Poľska, Španielska, USA, Gruzínska a Česka. Prítomní boli aj príslušníci Mnohonárodnej bojovej brigády NATO a Národnej gardy štátu Indiana. Používali 292 kusov techniky a 6 leteckých prostriedkov vrátane stíhačiek F-16 Block 70 a vrtuľníkov UH-60M Black Hawk. Súčasťou boli bojové streľby z húfnic Zuzana 2, protitankových raketových systémov Spike LR2, bojových vozidiel Pandur a poľských tankov K2.

Foto: Jakub Neubauer



4



6



8



16



18



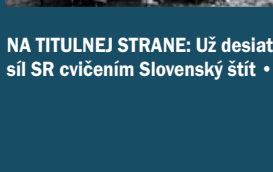
26



28



40



46

4 Certifikačné cvičenie
Strong Lineage

6 Repatriačné lety
z Blízkeho východu

8 10. Slovenský štít

14 Veteráni na Ďumbieri

16 Rozhovor s riaditeľom
Medzinárodného centra
výnimčnosti pre oblasť
EOD plukovníkom
Františkom Mihalovičom

18 TÉMA: vojaci a nemocnice

24 Lietanie bez pilota

26 Príliš ťažký ľahký tank

28 Strelec a fotograf rotmajster
Aleš Mucha

32 Ako vojenčili husári

34 Seniori v pohybe

36 Zlatá Emma Zapletalová

38 Dáždnik proti Kimovi

40 Zbrojársky veľtrh v Brne

41 MILITARY ENGLISH: Killer
Drones

42 Joga v živote vojaka

45 Ručné granáty od Škodovky

46 Koniec nemeckej strategickú
iniciatívy na východe

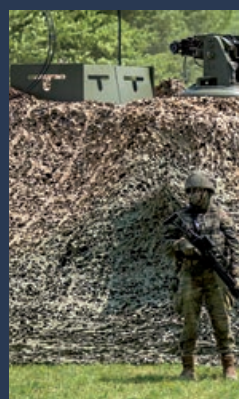
47 Medaila Za bojové zásluhy
ZSSR

NA TITULNEJ STRANE: Už desiaty raz vyvrcholil výcvikový rok Ozbrojených síl SR cvičením Slovenský štít • Foto: pplk. v zál. Peter Sobek



„Centrum výcviku Lešť poskytuje jedinečné podmienky na komplexný výcvik a kombinované cvičenia v rámci Aliancie.“

Robert Kaliňák
podpredseda vlády a minister obrany SR

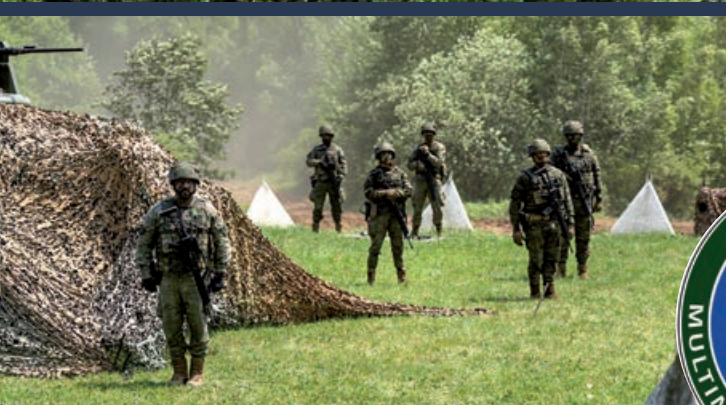


Mocný rodokmeň

V Centre výcviku Lešť 11. júna vyvrcholilo certifikačné cvičenie Strong Lineage. Dokázalo, že mnohonárodná brigáda pod španielskym velením je pripravená plniť úlohy a prešla certifikáciou NATO. Krajánov pri tejto príležitosti prišiel pozdraviť španielsky kráľ Filip VI. spolu s prezidentom SR Petrom Pellegrinim a podpredsedom vlády a ministrom obrany SR Robertom Kaliňákom.

Cvičenie Strong Lineage 2025 sa v Lešti začalo 28. mája postupným prijímaním aktivovaných aliančných jednotiek držiacej pohotovosť vo svojich domovských posádkach, ktoré prišli doplniť zostavu Mnohonárodnej bojovej skupiny NATO na Slovensku. Išlo o logisticky náročnú operáciu zahŕňajúcu kombinovaný presun viacerých jednotiek. Španieli sa premiestňovali po mori

i po súši, okrem 650 príslušníkov presúvali sedemtisíc ton materiálu a vybavenia, 175 vozidiel, bezpilotné letecké systémy, delostreleckú platformu pre integráciu protivzdušnej obrany a systémy velenia a riadenia. Český konvoj sa presúval dva dni na trase dlhej viac než 700 km v kolóne zahŕňajúcej 40 vojenských vozidiel, 10 kontajnerov zásob a 100 vojakov. Presun zároveň slúžil ako praktický



„Zahraničné jednotky neprichádzajú len s výstrojom a skúsenosťami, ale aj s duchom profesionality, odhodlania a lojality k Aliancii. Ich prítomnosť nás posilňuje, a to nielen vojensky, ale aj hodnotovo.“

generálmajor Miroslav Lorinc
zástupca náčelníka Generálneho štábu
Ozbrojených síl SR

výcvik reakcie, organizácie a mobility jednotiek pri pohybe po vlastnej ose. Koordináciu ich prijatia v Centre výcviku Leš, tzv. RSOM, zabezpečovalo veliteľstvo 82. brigády spoločnej podpory OS SR s asistenciou styčných prvkov španielskych ozbrojených síl. Súčasťou prípravnej fázy bolo vybudovanie stanového tábora jednotkami 82. bsp, konkrétne 53. práporu poľných služieb Hlohovec.

Cvičenie Strong Lineage 2025 bolo súčasťou aliančného obranného konceptu s úlohou zaistenia rýchlo dostupných a dobre vyvíjaných síl pripravených reagovať na akúkoľvek hrozbu. Výcvik aliančných síl na rozšírenie Mnohonárodnej bojovej skupiny NATO Slovensko na plnú brigádnu formáciu spojilo ozbrojené sily siedmich krajín Aliancie: Španielska, Slovenska, Českej republiky, Slovinska, Portugalska, Rumunska a Turecka. Cvičenie sa zameralo na integráciu mnohonárodných jednotiek, zladenie velenia a riadenia s garanciou interoperability v boji podľa štandardov NATO pod velením Španielska.

Mnohonárodné sily boli rozmiestnené po celom výcvikovom priestore Leš. Testovala sa tak schopnosť rýchleho nasadenia, spo-

ločné operácie a bezproblémová interoperabilita. Cvičilo viac než dvetisíc vojakov. Zapojilo sa aj dvadsať dva príslušníkov prieskumnej čaty 12. mechanizovaného práporu 1. mb Pozemných síl OS SR a päť príslušníkov OS SR včlenených do velenia mnohonárodnej brigády. Španielske bojové vrtulníky HT-28 Tiger, viacúčelový vrtulník HT-29 NH90 a dva ťažké dopravné vrtulníky HT-17 Chinook operovali zo 46. krídla Kuchyňa. Cvičenie zahŕňalo 400 bojových vozidiel, aj tanky Leopard 2A6. Prítomnosť kľúčových systémov zabezpečila účinnú realizáciu zložitých taktických scenárov, podporovaných prieskumnými, ženijnými a zdravotníckymi jednotkami.

Španielsko ako vedúca krajina predsunutej vojenskej prítomnosti NATO na Slovensku preukázalo, že dokáže vytvoriť, projektovať a rozmiestniť plne integrovanú a spoľahlivú jednotku brigádneho typu, ktorá je schopná prevziať úlohy pridelené regionálnymi obrannými plánmi.

Zuzana Mildeová

Foto: Jakub Neubauer, Kancelária prezidenta SR,
NATO MN BDE SVK, SITA, TASR

Vojaci pomáhali pri repatriácii

Na bratislavskom letisku pristál 17. júna večer prvý repatriačný let z Blízkeho východu. Na jeho palube sa nachádzalo 73 osôb evakuovaných z viacerých krajín, medzi nimi 30 slovenských občanov – turistov a zamestnancov zastupiteľského úradu.

Evakuoovaných privítali podpredseda vlády a minister obrany SR Robert Kaliňák, minister zahraničných vecí

a európskych záležitostí SR Juraj Blahar a minister vnútra SR Matúš Šutaj Eštok.



Slovenský vojenský Spartan odletel 16. júna do cyperskej Larnaky, odkiaľ zabezpečoval kyvadlové lety medzi Jordánskom a Cyprom. Po náročnej misii sa vrátil späť 18. júna. Príslušníci vzdušných síl, špeciálnych síl a Vojenskej polície evakuovali viac ako 220 občanov z 15 krajín. „Vojaci splnili náročnú misiu v extrémne krátkom čase, za čo im patrí veľká vďaka a svedčí to o obrovskej solidarite, ktorú Slovensko preukázalo svojim partnerom z iných krajín v Európe,“ povedal podpredseda vlády a minister obrany SR Robert Kaliňák.

Foto: Jakub Neubauer



Nofal Kattan

Zóny pre drony

Ministerstvo obrany SR sa stalo prvou inštitúciou na Slovensku, ktorá zriadila a zaviedla do praxe oficiálne geografické zóny pre prevádzku bezpilotných lietadiel UAS. Ide o historický krok v oblasti riadenia vzdušného priestoru, ktorý významne prispieva k ochrane obranných záujmov štátu a zároveň k bezpečnej integrácii dronov do slovenského vzdušného priestoru. „Zavedenie zón vnímame

ako nevyhnutný nástroj ochrany, ale aj modernizácie vzdušného priestoru,“ uviedol riaditeľ Úradu vojenského letectva Nofal Kattan.

Geo-zóny sú presne definované zemepisné oblasti, v ktorých platia špecifické pravidlá pre prevádzku dronov, obmedzenia, zákazy alebo povinnosť koordinácie s príslušnými orgánmi. Ich hlavným účelom je chrániť citlivé vojenské lokality pred neautorizovanou civilnou prevádzkou, predchádzať incidentom a zabezpečiť nerušený priebeh výcviku či operačných činností Ozbrojených síl SR. Geo-zóny boli vytvorené v súlade



s európskou legislatívou, najmä s nariadením Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2019/947 a sú súčasťou konceptu UTM, ktorý zabezpečuje digitálne a dynamické riadenie dronovej prevádzky. Slovensko sa tak vďaka Ministerstvu obrany SR zaradilo medzi technologicky a legislatívne pripravené krajiny EÚ.

Vojenská púť do Blatnohradu

V sobotu 14. júna sa uskutočnila 13. púť Ordinariátu OS a OZ SR po stopách sv. Cyrila a Metoda do Zalaváru v Maďarsku. Slovenských pútnikov viedol ordinár Mons. František Rábek. Na púti sa zúčastnili aj zástupcovia miestnej komunity. Biskup Rábek odovzdal Pamätné medaily sv. Šebastiána starostovi Zalaváru Józsefovi Luczovi a kňazovi farnosti Vincentovi Bengyakovi. Vyvrcholením púte bolo slávenie sv. omše priamo v ruinách veľkomoravskej Baziliky sv. Hadriána. Po svätej omši si pútníci pozreli archeologické nálezisko z čias

Veľkej Moravy. V meste Pécs navštívili penzionovaného emeritného biskupa ordinára Mons. László Bíróa, s ktorým

Mons. Rábek pred trinástimi rokmi založil tradíciu spoločných pútí ordinariátov Slovenska a Maďarska do Zalaváru.



Ministri sa stretli v Bruseli



V Bruseli sa 5. júna uskutočnilo zasadnutie ministrov obrany členských krajín Severoatlantickej aliancie. Slovenskú republiku na rokovanií Rady NATO zastupoval podpredseda vlády a minister obrany SR Robert Kaliňák. Jednou z hlavných tém bola posilnená podpora obrany a záväzok členských štátov k zvyšova-

vaniu obranných výdavkov. Diskusia bola zároveň kľúčovým prípravným krokom pred summitom NATO v Haagu.

Minister Kaliňák potvrdil záväzok Slovenska aktívne prispievať k spoločnej obrane spojencov a zdôraznil dôležitosť jednoty v rámci Aliancie. „Pre Slovensko je kľúčové, aby sme po-

stupne, v horizonte niekoľkých rokov zvyšovali výdavky na obranu a vedeli z nich financovať aj projekty duálneho využitia, aby z toho mali prospech aj obyvatelia Slovenska. A zároveň vytvárať také podmienky, aby sme v rámci Aliancie pracovali na vlastnej obrannej sebestačnosti,“ uviedol Robert Kaliňák.

Foto: Jakub Neubauer

Deti v centre pozornosti

Ministerstvo obrany Slovenskej republiky a Únia miest Slovenska podpísali 10. júna memorandum o vzájomnej spolupráci, ktorého cieľom je dlhodobé partnerstvo v oblasti podpory a rozvoja branno-športových aktivít žiakov základných škôl na celom území Slovenska.



Memorandum podpísali generálny tajomník Služobného úradu Ministerstva obrany SR Peter Krajčírovič a prezident Únie miest Slovenska Richard Rybníček. Spoločným záujmom oboch strán je vytvoriť systémovú podporu aktivít, ktoré prispievajú k rozvoju fyzickej pripravenosti, tímovej spolupráce a základných zručností ochrany života u detí a mládeže.

Atraktívne aktivity

V rámci spolupráce sa plánuje realizácia rôznorodých aktivít, medzi ktoré patria:

- branno-športové dni organizované na školách a v mestských komunitách
- tímové cvičenia a hry rozvíjajúce spoluprácu a pohybové zručnosti
- prednášky profesionálnych vojakov na témy obrany štátu, významu fyzickej prípravy, štruktúry a činnosti Ozbrojených síl SR, ako aj základov prvej pomoci
- letné denné a pobytové tábory pre žiakov základných škôl.
- branno-športové súťaže s cieľom motivovať deti k pohybu a záujmu o obranu vlasti

Čelom k výzvam

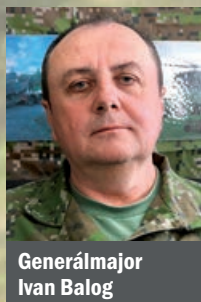
Ministerstvo obrany SR vníma túto spoluprácu ako dôležitý krok pri podpore občianskej zodpovednosti, národnej hrdosti a pripravenosti mladých ľudí čeliť výzvam súčasnej doby. „Robíme všetky kroky, aby sme deťom ukázali a priblížili prácu vojakov, dali im základy brannej výchovy aj prostredníctvom športových aktivít a tímových cvičení, pričom ich chceme touto formou motivovať k vlastenectvu. A možno sa medzi deťmi nájdu aj budúci príslušníci Ozbrojených síl SR. Spolupráca s Úniou miest Slovenska nám umožní priblížiť tieto hodnoty žiakom základných škôl po celom Slovensku,“ uviedol generálny tajomník Služobného úradu MO SR Peter Krajčírovič.

Bezpečne a hravo

Únia miest Slovenska sa v zmysle memoranda zaviazala aktívne podporovať členské mestá pri zapájaní sa do jednotlivých aktivít a zároveň sprostredkovať všetky potrebné informácie mestským samosprávam. „Vďaka vzájomnej spolupráci s rezortom obrany budú deťom základných škôl bezpečnou a hravou formou predstavené hodnoty vlastenectva. Veríme, že tieto letné tábory deťom prinesú nielen bezpečné prostredie a nové zážitky, ale aj prirodzený záujem o hodnoty spoločnej zodpovednosti, solidarity a služby,“ uviedol prezident Únie miest Slovenska Richard Rybníček.

Realizácia aktivít zakotvených v spoločnom memorande sa začne už v rámci pripravovaných podujatí v letných mesiacoch a v nadchádzajúcom školskom roku.

Slovenský štít 2025



Generálmajor
Ivan Balog

„Hlavnou myšlienkou už od začiatku príprav cvičenia Slovenský štít 2025 bolo vytvorenie podmienok pre 1. mechanizovanú brigádu, ale najmä pre 12. mechanizovaný prápor na reálne precvičenie veliteľstva, štábu a rôt spolu so zahraničnými partnermi pri operácii na obranu územia Slovenskej republiky,“ hovorí veliteľ pozemných síl generálmajor Ivan Balog.



Brigádny generál
Štefan Acsai

I nšpekčným dňom vyvrcholilo 26. mája v priestoroch Centra výcviku Lešť najväčšie tohtoročné medzinárodné cvičenie Slovenský štít 2025 (SLSD25). Veliteľsko-štábné cvičenie bolo zamerané na precvičenie a zdokonalenie spôsobilosti 12. mpr v plánovaní a riadení defenzívnych operácií na území Slovenskej republiky, a to práporným taktickým cvičením s bojovou strelbou. „Desiaty ročník SLSD je zároveň experimentálnym. Okrem bežných

úloh má cvičiaca jednotka nové výzvy ako je testovanie funkčnosti systému velenia a riadenia hC2, preverenie spôsobilosti a rozvinovania ROLE-1 (zdravotníckeho zariadenia v poľných podmienkach) a experimentálne overenie pasívnej ochrany proti bezpilotným prostriedkom (dronom),“ predstavuje ďalšie úlohy riadiaci cvičenia brigádny generál Štefan Acsai, veliteľ 1. mb.

Cvičenie sa začalo 12. mája príchodom viac než tisícky vojakov z ôsmich krajín. „Máme možnosť cvičiť a pripravovať sa so zahraničnými partnermi. Pod mojím velením operujú dve

organické roty práporu s tankami T-72 a LEOPARD 2a4, bojovými vozidlami pechoty BVP-2 a BVP-1K, bojovými vozidlami OT-90, obrnenými ambulantnými sanitkami AMBS2 doplnené o poľskú tankovú čatu s tankami K2 Black Panther a rumunské protitankové družstvo s taktickým vozidlom VAMTAC, španielska motorizovaná rota z Mnohonárodnej brigády NATO na Slovensku VAMTAC, v zostave ktorej pôsobí česká motorizovaná čata s obrneným vozidlom PANDUR a americká pešia rota z národnej gardy Indiana spolu s maďarskou motorizovanou čatou s obrnenými vozidlami GIDRAN,“ vraví veliteľ účelového zoskupenia, tridsaťdeväťročný podplukovník Ľuboš Sagan. Poľské tanky K2 Black Panther absolvovali na tohtoročnom cvičení medzinárodný debut.

Integračný výcvik

„Počas prípravy pred vydaním operačného rozkazu sme s veliteľmi rôt prešli celý plánovací proces operácie. Po plánovaní na stupni rota veliteľia rôt doplnili svoje zámery, na základe ktorých sme zladili celý manéver. Pred prvými nácvikmi v poli sme si ho vizualizovali na plastickom stole poskytujúcom 3D obraz bo-



„Cvičenie Slovak Shield už tradične predstavuje vrchol výcvikového úsilia našich ozbrojených síl v danom roku.

Je to komplexný nástroj, prostredníctvom ktorého si ozbrojené sily overujú a posilňujú svoju obranyschopnosť, spôsobilosti a záväzky voči svojim občanom, ako aj voči spojencom v aliancii a Európskej únii. Sme svedkami narastajúcej nestability v našom regióne, prebiehajúcej vojny na Ukrajine, ako aj eskalácii hybridných hrozieb od kybernetických útokov, cez manipuláciu informačného priestoru, preto je nevyhnutné, aby boli naše OS SR spoločne s našimi aliančnými partnermi pripravené reagovať nielen na tradičné vojenské hrozby, ale aj na tie nové, komplexné a často žiaľ menej viditeľné.

Cvičenie SLSD má v tomto kontexte mimoriadne dôležité postavenie. Je to príležitosť, kde preverujeme plánovanie, velenie a riadenie v náročných a realistických podmienkach.“

generál Daniel Zmeko, náčelník Generálneho štábu OS SR

SI VIS PACEM, PARE BELLUM (AK CHCEŠ MIER, BUĎ PRIPRAVENÝ NA BOJ)

motto 1. mechanizovanej brigády Pozemných síl Ozbrojených síl SR

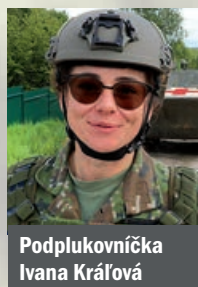


Podplukovník
Luboš Sagan

jiska,“ predstavil prípravnú fázu cvičenia podplukovník Sagan.

Účelové zoskupenie podporovala ženijná rota z 91. ženijného pluku a španielska ženijná čata. „Počas integračného výcviku budujeme na jednotlivých fázových čiarach obranu, zladujeme vlastné jednotky so zahraničnými, prechádzame si manéver a konkrétne tu na Dlhých dolných dieloch a Kamennom vrchu sa nachádzame v poslednej fázovej čiare, kde je našou úlohou, v zmysle operačného rozkazu veliteľa brigády, zastaviť postup nepriateľa,“ opisuje integračný výcvik podplukovník Sagan. „Máme dva spôsoby komunikácie. Okrem rádiových využívame systém hC2 Command, prostredníctvom ktorého dokážeme súčasne komunikovať cez správy s podriadenými jednotkami a zároveň sledovať ich aktuálne pozície a celú situáciu. Skupina pozorovateľov z Gruzínska sleduje náš výcvik v poli a v mieste riadenia, kde je rozvinutý MAIN (hlavné miesto velenia), avšak moja pozícia je v prvom rade za prvou líniou obrany

vo veliteľskom bojovom vozidle pechoty BVP-1K. V záložnom mieste velenia sú sústredení opravári ženijnej jednotky, celé logistické zabezpečenie, ktoré riadi môj zástupca major Roman Dobrotka. Je tam zriadená aj mobilná zdravotnícka jednotka ROLE-1.“



Podplukovníčka
Ivana Kráľová

Kurz ROLE-1

Počas integračného výcviku viedla podplukovníčka Ivana Kráľová, náčelníčka oddelenia riadenia vojenského zdravotníctva a zdravotníckych analýz Veliteľstva vojenského zdravotníctva Ružomberok (VVZ), integrovaný kurz prednemocničnej zdravotníckej starostlivosti ROLE-1. „Momentálne tu prebieha experiment, keďže náčelník generálneho štábu schválil novú

štruktúru práporného obväziska, na základe ktorej došlo k zvýšeniu personálu. Pre potreby cvičenia sme personál obväziska 12. mpr doplnili zdravotníkmi z pozemných síl, síl pre špeciálne operácie, ale najmä VVZ,“ vysvetľuje podplukovníčka Kráľová.



Frekventanti kurzu absolvovali teoretickú prípravu a odbornú praktickú časť. „Figurantov nám robili príslušníci americkej armády a vojaci zo skupiny OPFOR (opposing force – sily protivníka). Pri zahraničných figurantoch účastníci zápasili s jazykovou bariérou. Musím uznať, že prípravu mali ťažkú. Kurz bol skrátený zo štrnástich na osem dní. Je to vidieť,“ hodnotí pplk. Ivana Kráľová. „Cvičíme podľa nového protokolu MARCH-PAWS (Massive bleeding, Airway, Respiration, Cirkulation, Head/Hypotermia, Pain, Antibiotics, Wounds, Splinting) do úrovne život zachraňujúcej intervencie, prvotného ošetrovania podľa NATO štandardov.“ Tie musia zdravotníci ovládať kvôli zjednoteniu postupov v aliančnom prostredí. Keďže lôžková kapacita ROLE-1 je obmedzená, zdravotníci cvičili do bodu imitácie odsunu zranených z poľnej nemocnice.

Veliteľ vojenského zdravotníctva brigádnym generálom Roman Jantoš trval na autentickom riešení incidentov. „Zdravotníci používajú všetko reálne. Rozbaľujú obvazy, otvárajú ampulky, liekovky, naťahujú injekcie, učia sa pracovať pod časovým stresom, precvičujú evakuáciu ranených MEDEVAC,“ približuje činnosť podplukovníka Kráľová. Odbornou garantkou kurzu

bola lekárka anestézie a intenzívnej medicíny majorka Martina Šperková z Veliteľstva vojenského zdravotníctva.

Kontrolné zladenie

Riadiaci cvičenia brigádnym generálom Štefan Acsai vykonal v stredu 21. mája kontrolu zladenia účelového zoskupenia 12. mpr. Počas intenzívneho výcviku bol prápor preverovaný v rôznych modelových situáciách simulujúcich reálne podmienky nasadenia s dôrazom na spoluprácu jednotiek, koordináciu, rýchlosť rozhodovania a pružnosť reakcie na zmeny v operačnom prostredí v priestoroch Dolných dlhých dielov a Kamenného vrchu. Kontrola pozostávala z dvoch častí. V prvej vykonal prápor na základe prijatého FRAGA (čiastkového rozkazu) veliteľa 1. mb plánovací proces na stupni prápor, taktický presun a zaujatie obrany. V druhej časti viedol prápor boj na zdržanie a protiútok.

„Kontrola ukázala potrebu doladenia určitých procedúr,“ zhodnotil riadiaci cvičenia. „Vytvorenie kompaktného celku bola pre nás ako riadiacich a podplukovníka Sagana ako cvičiaceho veľká výzva. Ukázali sme si rezervy a vydal som veliteľovi úlohy na odstránenie nedostatkov.“ Vo veľkej miere na výsledok zla-

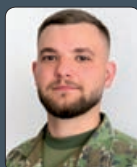


Koľký raz ste absolvovali cvičenie Slovenský štít a čo vám tohto roku dalo?



Čatár Martin Šomšák

zástupca veliteľa mechanizovaného družstva:
Na cvičení SLSD som sa počas mojej desaťročnej kariéry v OS SR zúčastnil po druhý krát. Minulý rok ako strelec-operátor a tentoraz ako zástupca veliteľa družstva. Túto pozíciu zastávam od októbra minulého roka. Cvičenie mi dalo nové skúsenosti, najmä oceňujem príležitosť vyskúšať si velenie a riadenie priamo v poli. Pociťoval som vyššiu zodpovednosť a svoje zohral aj adrenalín. My sme plnili úlohy z bojového vozidla pechoty BVP-2 v zradu v roji.



Poručík Ján Semko

veliteľ čaty mechanizovanej roty:
V marci tohto roku som sa vrátil z ročného pôsobenia v misii UNFICYP. Ako cvičiaci som sa na cvičení SLSD zúčastnil po prvýkrát, istú skúsenosť však mám spred dvoch rokov, keď som počas SLSD zastával pozíciu rozhodcu pre americkú jednotku. Benefitom tohto cvičenia bolo prostredie priblížené tomu na Ukrajine. Boli sme veľmi dobrý kolektív, napriek sťaženým podmienkam a nepriazni počasia sme sa navzájom podporovali a motivovali. Spolupráca na medzinárodnej úrovni bola prínosná a vyskúšali sme nový systém hC2, ja sám som ho odskúšal. Prioritne ním komunikoval veliteľ roty s veliteľom práporu, nebol tam žiadny komunikačný šum. Útočil na nás dron, mali sme ranených. Čatárka v mojej zostave absolvovala kurz bojového záchranára, všetci sme jej pomáhali. Prínosné bolo precvičenie celého zásahu. Mali sme obavy o funkčnosť techniky. Našťastie naše BVP-2 fungovalo.



Desiatnik Samuel Drahoš

strelec špecialista operátor:
Na cvičení SLSD som sa zúčastnil po prvýkrát. Počas svojej päťročnej kariéry som absolvoval viacero ostrých strelieb v bojovom vozidle pechoty BVP-2 so spriahnutým guľometom PKT, ale s celým zbraňovým systémom, t. j. aj s kanónom, to bolo na tohtoročnom SLSD po prvýkrát. Na funkcii strelec-operátor som od októbra minulého roka, z cvičenia som si odniesol bohaté skúsenosti. Mali sme možnosť riešiť aj incidenty s dronmi, avšak osobne som proti nim nepôbil. Prvý raz sme mali na technike inštalované protidronové klietky. Nijako nás v činnosti neobmedzovali. V rámci cvičenia som strieľal vo svojom sektore na určené ciele, konkrétne na terče v tvare BVP, pechoty a vraky tankov. Darilo sa mi výborne, bez chýb. Môžem povedať, že ako družstvo sme sa počas cvičenia viac zladili.



Čatár Martin Muran

zástupca veliteľa družstva protitankovej čaty:
Na Slovenskom štíte som sa zúčastnil po tretí raz. Dvakrát v pozícii vojak-strelec, tentoraz som mal na starosti odpaľovacie zariadenie OZ-9P135 M1 určené na protitankové ciele. V určenom časovom limite sme museli opustiť obrnený transportér, zamerať cieľ, vystreliť, rýchlo sa zbaliť a opustiť stanovište. Vystreľovali sme protitankovú strelu 9M113 (KONKURZ). Naša činnosť musela prebiehať veľmi rýchlo, aby nás nepriateľ nezameral. Napriek tomu, že našu jednotku doplnili kolegovia z iných rôt a museli sme sa spolu zladíť, netrvalo to dlho, keďže sa poznáme zo 72-hodinových výcvikov a vieme, čo môžeme od seba očakávať. Najsilnejšie dojmy som mal z Inšpekčného dňa, považujem to za skvelé vyvrcholenie cvičenia. Navyše sa mi darilo, keďže som úspešne zasiahol cieľ. V pozícii zástupcu veliteľa družstva som už rok, predtým som bol operátorom, staršou obsluhou a obsluhou-špecialistom. V protitankovej čate sa mi páči najviac, mám k tomu vzťah a je to pre mňa zaujímavé.



denosti vplývala aj výrazná obmena personálu 12. mpr, ale aj 1. mb. Mnohí cvičiaci sa na SLSD zúčastňovali po prvýkrát a veľká časť skúsenejších kolegov sa iba v marci tohto roku vrátila z ročného vyčlenenia z mierovej misie UNFICYP.

V tejto fáze cvičenia sa v úlohe opozičných jednotiek OPFOR zúčastnili aj príslušníci 2. mechanizovanej brigády pozemných síl OS SR s tankami T-72 a bojovými vozidlami BVP-1. Cvičiace a opozičné jednotky využívali taktický simulátor MILES 2000.

Práporné taktické cvičenie

Počas taktického cvičenia plnilo účelové zoskupenie úlohy v zmysle operačného rozkazu veliteľa brigády. Prvý deň sa veliteľstvo a jednotky zoskupenia pripravovali na operáciu. Prešli si plánovaním a pripravovali sa na obranu, ktorá bola ich primárnou úlohou. V druhý deň preverovali jej odolnosť a nasledujúci deň viedla jednotka dynamickú činnosť zo statických postavení, ustupovala a nútila nepriateľa k boju na zdržanie. Podľa scenára zabezpečoval prápor obranu v podmienkach dynamicky sa meniaceho operačného prostredia. V posledný deň vyvrcholilo taktické cvičenie vlastnou bojovou strelbou, vytvorili sa pod-

mienky na protiútok. Počas štyroch dní bol prápor komplexne preverený. Overená bola i fyzická a psychická odolnosť vojakov, keďže bojová činnosť sa viedla nepretržite spôsobom 24/7 za zhoršených klimatických podmienok. Tie otestovali pripravenosť všetkých zúčastnených jednotiek. Počasie malo vplyv aj na funkčnosť techniky. Rozbahnený terén komplikoval výjazdy kolesovej techniky, takže vyslobodzovací prostriedok bol nepretržite využívaný.

Súčasťou taktického cvičenia s ostrou bojovou strelbou boli aj jednotky veliteľstva síl pre špeciálne operácie, vzdušných síl so stíhačkami F-16 Block 70 a vrtuľníkmi UH-60M Black Hawk, delostreleckej batérie 5. delostreleckého pluku vyzbrojenej samohybnými kanónovými húfnicami Zuzana. Logistickú podporu celého cvičenia zabezpečovali príslušníci 82. brigády spoločnej podpory.

Hodnotenie

„Práporové cvičenie bolo hodnotené našimi normami. Známkou cvičenia pozostáva z dvoch častí, z taktickej a streleckej. Taktická časť bola hodnotená známkou dva, strelecká výborne. Celko-



„Toto je len vrchol ľadovca. Za úspechom podujatia je dlhodobá príprava a spolupráca medzi partnermi. Ukazuje sa, ako je dôležité komunikovať medzi jednotlivými veleniami a štátmi – mať schopnosť vykonať spoločnú akciu. Výcvikový priestor Lešť ukázal, že patrí k špičke v rámci NATO.“

podpredseda vlády a minister obrany SR Robert Kaliňák.



vá známka za práporové taktické cvičenie, ktorú veliteľ obdržal bola známka dva,“ zhodnotil brigádny generál Acsai. „Známka odzrkadľuje náročnosť prípravy v nie ideálnych podmienkach týkajúcich sa personálu, technického stavu techniky, ale v konečnom dôsledku aj nedostatku príležitostí cvičiť a vykonávať bojové streľby, keďže náš hlavný výcvikový priestor CV Lešť je kvôli zahraničným jednotkám neustále obsadený a ostatné výcvikové priestory OS SR sú v súčasnosti nedostatočné.“ Veliteľ si poradil s interoperabilitou, zabezpečením velenia, riadenia a komunikácie pre všetky prvky bojovej zostavy v jeho podriadenosti a hlavne ich logistické zabezpečenie.

„Čo sa týka splnenia experimentálnych výziev, veliteľ, štáb a jednotky našli v systéme velenia a riadenia hC2 užitočný nástroj. Pochvaľovali si ho aj zahraničné jednotky. Overenie pasívnej ochrany proti dronom prostredníctvom nadstavieb na našej bojovej technike, takzvané ochranné klietky (kovová konštrukcia potiahnutá sieťou), sa osvedčila. Proti útokom bola dostatočne odolná,“ hodnotí riadiaci cvičenia. „V budúcnosti bude naša jednotka prezborená pásovými vozidlami CV90, tie majú implementované aktívne prvky ochrany.“

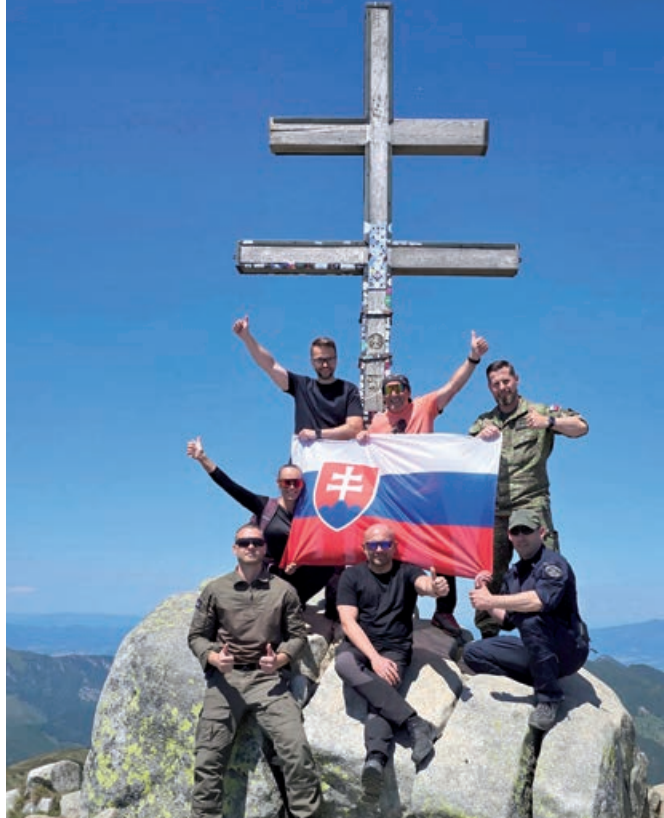
„Spojenie integrovaného kurzu ROLE-1 s cvičením sa nám neosvedčilo. Sparťanské ubytovanie a náročnosť kurzu sa podpísali na výkone zdravotníkov,“ vyhodnotila podplukovníčka Kráľová.

„Cvičenie nám v taktickej časti odhalilo určité nedostatky, ktoré potrebujeme odstrániť. Vo výcviku sa viac zameriame na družstvo a čatu,“ plánuje podplukovník Sagan, ktorý počas desaťročnej histórie cvičení SLSD prešiel rôznymi pozíciami. „Tohtoročné cvičenie som mal možnosť prvýkrát reálne veliť vojskám v poli ako primárny cvičiaci. Bola to pre mňa obrovská skúsenosť a veľká príležitosť, za ktorú som vďačný,“ konštatuje Ľuboš. „Cvičenie bolo prínosné nielen pre štáb, ale aj pre nových veliteľov manévrových jednotiek, ktorí získali skvelé skúsenosti. Výbornú prácu odvedli aj príslušníci ženijnej roty.“

„Cvičiaci vojaci môžu byť na seba hrdí, tak ako som hrdý ja na nich. Napriek sťaženým podmienkam a vstupom, ktoré neboli ideálne, sa dá výsledok hrdlo zaknihovať do histórie útvaru,“ vyjadril spokojnosť veliteľ 1. mb brigádny generál Štefan Acsai.

Zuzana Mildeová

Foto: pplk. v zál. Peter Sobek a autorka



Veteráni na Ďumbieri

Na 7. ročníku Veteránskeho výstupu na Ďumbier a Chatu M. R. Štefánika 14. júna nechýbali štátny tajomník Martin Vojtašovič, brigádny generál Roland Sabolčík či rektor AOS brigádny generál Aurel Sabo. Pri pamätníku neďaleko Štefánikovej chaty položili účastníci vence na počesť hrdinov Slovenského národného povstania. Priaznivé počasie tento raz umožnilo veteránom, vojakom i širokej verejnosti výstup až na vrchol Ďumbiera. Po návrate ich čakal veteránsky guláš a stretnutie s partizánom Vladimírom Strmeňom.

Kadeti so ženijnou muníciou



Ridzoňová, trhacie práce riadil nrtm. Kamil Makkay. Cieľom bolo pripraviť kadetov na reálne situácie, aby budúci ženijní dôstojníci vedeli aplikovať už získané odborné vedomosti a praktické zručnosti pri manipulácii s výbušninami, ich ukladaní, preprave a bezpečnom používaní. Kadeti si precvičili zriaďovanie roznetových sietí, činnosť a povelovú techniku pri rôznych typoch roznetu, ničenie konštrukčných prvkov z rôznych materiálov. Pri ničení prvkov si v praxi overili vzorcu pre výpočet náloží, ale aj parametrov elektrických roznetových sietí. Vyvrcholením výcviku v trhaní s ostrou ženijnou muníciou bola 23. júna záverečná skúška z predmetu Trhavy a ničenie. Po jej úspešnom zvládnutí získali ozbrojené sily nových ženijných dôstojníkov schopných riadiť trhacie práce a výcvik v trhaní s ostrou ženijnou muníciou.

Nový ordinár

Pápež Lev XIV. prijal zrieknutie sa pastoračného riadenia Ordinariátu ozbrojených síl a ozbrojených zborov SR Františkom Rábekom. Súviselo s tým, že už dovŕšil stanovenú hranicu 75 rokov. Zároveň menoval za ordinára Pavla Šajgalíka, doteraz duchovného správcu Slovenskej katolíckej misie vo Švajčiarsku. Ten do roku 2019 vykonával kňazskú službu v ordinariáte ako policajný duchovný. Slávnostný oznámenie sa uskutočnilo v bratislavskej Katedrále sv. Šebastiána. Pápežský nuncius Nicola Girasoli zároveň uviedol, že k faktickému odovzdaniu a prebratiu vedenia ordinariátu dôjde až v októbri. Dovtedy ho bude naďalej z pápežovho poverenia viesť František Rábek ako apoštolský administrátor.

Text a foto: (pv)



Pred odchodom do Lotyšska

V pondelok 2. júna sa v priestoroch 103. práporu radiačnej, chemickej a biologickej ochrany v Rožňave konal slávnostný nástup pri príležitosti rozlúčky s 28 príslušníkmi práporu, ktorí odchádzajú plniť úlohy operácie



Predsunutej prítomnosti v Lotyšsku. Jednotka v zložení dvoch tímov diaľkovej detekcie, dvoch tímov prieskumu, národného podporného prvku a styčných dôstojníkov sa začlení do štruktúr Mnohonárodnej brigády NATO v Lotyšsku. S príslušníkmi 2. rotácie „chemikov“ sa prišiel rozlúčiť ve-



litel' pozemných síl OS SR generálmajor Ivan Balog, predstavitelia samosprávy a bezpečnostných zložiek z regiónu spolu s rodinnými príslušníkmi odchádzajúcich vojakov. Veliteľ pozemných síl generálmajor Ivan Balog a veliteľ práporu podplukovník Anton Kardoš vo svojich príhovoroch zdôraznili poslanie predsunutej prítomnosti aliančných jednotiek v Pobaltí, presvedčenie o pripravenosti jednotky plniť náročné úlohy v rámci medzinárodných štruktúr a hlavne zaželeli vojakom veľa úspechov a šťastný návrat domov.

(zm) • Foto: pplk. v zál. Peter Sobek



poru podplukovník Marek Ochaba. „S účasťou som spokojný, aj počasie nám vyšlo. Ďakujem kolegom za celkovú prípravu i organizáciu, a ostatným zložkám za aktívnu účasť.“

Okrem statických a dynamických ukážok silových a záchranných zložiek sa mohli návštevníci pokochať pohľadom na víťazný pohár národnej futbalovej súťaže Slovnaft Cup, ktorý v máji tohto roku získal FC Spartak Trnava, a obdivovať šou program Čestnej stráže OS SR. Zároveň boli všetci pozvaní na pravý vojenský guláš a deti sa mohli vyblázniť pri penovej šou.

Text a foto: Zuzana Mildeová



Bezpečné mesto Hlohovec

Priestory kasárni 53. práporu poľných služieb v Hlohovci 5. júna zaplnili žiaci druhého stupňa základných a stredných škôl a deti príslušníkov práporu. Vojaci pre nich pripravili deň plný zábavy, ukážok a stretnutí so skutočnými hrdinami.

Podujatie pod názvom Bezpečné mesto organizovali pod záštitou primátora mesta Hlohovec v spolupráci s príslušníkmi z Obvodného oddelenia Policajného zboru Hlohovec, Mest-

skej polície Hlohovec, Zboru väzenskej a justičnej stráže SR, Hasičského a záchranného zboru Hlohovec a Dobrovoľnej civilnej ochrany.

„Chceli sme žiakom predstaviť silové a záchranné zložky, ich dôležitosť a previazanosť. Kolegovia z bratislavskej NFIU im ozrejmili zmysel nášho zapojenia v Severoatlantickej aliancii, vytvorili sme podmienky pre regrutáciu i nábor do hasičského a policajného zboru,“ konštatoval veliteľ prá-



Steadfast Deterrence 2025

Cvičenie NATO Steadfast Deterrence 2025 predstavuje míľnik pre Severoatlantickú alianciu na ceste posilňovania kolektívnej obrany a operačnej integrácie.

Naplánovalo a koordinovalo ho Najvyššie veliteľstvo spojených síl v Európe (SHAPE), riadilo Joint Warfare Centre NATO.

Prvé svojho druhu

Veliteľsko-štábne cvičenie bolo prvým svojho druhu, zameraným na výcvik a certifikáciu SHAPE ako Strategického bojového veliteľstva NATO (Strategic Warfighting Headquarters – SWHQ). Zároveň patrí medzi výcvikové aktivity, ktoré NATO tento rok vykonáva a sústreďuje sa na pripravenosť vo viacerých doménach a interoperabilitu v euroatlantickom priestore.

Cvičenie využívalo fiktívny scenár založený na 360-stupňovom multidoménovom priestore, schválený Severoatlantickou radou. Simulovalo krízu v Aliancii, precvičovalo a testovalo aktiváciu obranných plánov Aliancie, aj s využitím umelej inteligencie.

Ozbrojené sily Slovenskej republiky sa do cvičenia zapojili

prostredníctvom Úradu najvyššieho vojenského predstaviteľa pri SHAPE pod vedením generálmajora Martina Stoklasu a národného prvku odozvy Generálneho štábu OS SR pod vedením brigádneho generála Ferdinanda Muriňa.



Výzva i príležitosť

„Cvičenie STDC25 hodnotím ako excelentnú výcvikovú príležitosť Úradu najvyššieho vojenského predstaviteľa pri SHAPE na precvičenie úloh v čase bezpečnosti a krízy. Pozorovania a skúsenosti budú prínosom pre strategické plánovanie a činnosť prvkov velenia OS SR,“ uviedol na záver cvičenia generálmajor Stoklasa.

Vedúci národného prvku odozvy brigádny generál Muriň zhodnotil cvičenie slovami: „Našou hlavnou úlohou bolo podporiť ÚNVP pri SHAPE v dosiahnutí jeho výcvikových cieľov a zároveň precvičiť činnosť GŠ OS SR pri komunikácii so strategickým stupňom velenia NATO. Cvičenie poskytlo neoceniteľnú príležitosť na zvýšenie odborných a profesijných vedomostí aj znalostí pre príslušníkov generálneho štábu, Spoločného operačného veliteľstva a 82. brigády spoločnej podpory.“

Text a foto: ÚNVP pri SHAPE



Riaditeľ Medzinárodného centra výnimočnosti pre oblasť EOD plukovník František Mihalovič:

Koncepcie, doktríny, vzdelávanie, experti

V máji sa v Trenčíne uskutočnilo oficiálne pristúpenie Spojených štátov amerických k Medzinárodnému centru výnimočnosti pre oblasť Explosive Ordnance Disposal (likvidácia výbušných systémov) a v októbri centrum organizuje v Bratislave 8. ročník podujatia NATO EOD Demonstrations and Trials. Aj to sú dôvody, prečo sa rozprávame s jeho riaditeľom plukovníkom Františkom Mihalovičom.

Aká nosná myšlienka stojí za existenciou vášho centra?

Poslanie EOD COE je stanovené a zakotvené v memorande o porozumení ako "podpora a posilnenie transformačného a operačného úsilia NATO v oblasti EOD". V rámci poslania centra podporujeme transformačné a operačné úsilie Aliancie a to predovšetkým poskytovaním odborných znalostí a analýz, organizovaním výcviku a vzdelávania, rozvíjaním konceptov a doktrín, testovaním, validáciou a štandardizovaním v oblasti EOD.

Odkedy a v akom formáte rozvíjate svoje poslanie?

História Centra výnimočnosti EOD sa začala písať v roku 2004 na konferencii národných riaditeľov pre vyzbrojovanie. Po vzniku organizačného jadra v roku 2006 sa realizovalo aj vytvorenie EOD centra, ktoré v sebe zahŕňalo len národné prvky. V roku 2010 podpísali na základe poverenia ministrov obrany memorandá o porozumení náčelníci

generálnych štábov krajín piatich zakladajúcich krajín. Bolo to Francúzsko, Česká republika, Maďarsko, Rumunsko a Slovensko. Zároveň sa naše Centrum výnimočnosti so sídlom v Trenčíne oddelenilo od národných kapacít Národného centra EOD v Novákoch.

Prečo sa Aliancia rozhodla, že ho zriadi na Slovensku?

Toto nebolo primárne rozhodnutie Aliancie, ale Slovenskej republiky. NATO neurčuje kde a aké centrá výnimočnosti sa majú zriaďovať, nakoľko tieto centrá nie sú v štruktúre NATO a nie sú ani financované Alianciou.

Ktoré krajiny participujú na činnosti vášho 53-členného centra dnes?

Okrem spomenutých zakladateľských krajín v septembri 2011 do centra pristúpilo Poľsko, ktoré deklarovalo svoju podporu už od začiatku budovania spôsobilostí. Bohužiaľ, v roku 2013 sa Francúzsko rozhodlo stiahnuť zo štruktúr centra svojho predstaviteľa

z pozície zástupcu riaditeľa a ukončilo činnosť v EOD COE. Zatiaľ poslednou sponzorskou krajinou sú USA, ktoré v EOD COE obsadilo pozíciu zástupcu riaditeľa. Táto funkcia je teda opätovne obsadená po viac ako desiatich rokoch.

Akú váhu má pristúpenie amerických partnerov?

USA sú veľmi silným partnerom v akejkoľvek oblasti. Možno očakávať, že centrum sa stane atraktívnejším aj pre iné sponzorské krajiny. A, samozrejme, vďaka môjmu zástupcovi podplukovníkovi Zentenovi sa už rozbehla čulá spolupráca s EOD špecialistami armády USA. S konkrétnymi jednotkami, ako aj inštitúciami, ktoré sa tejto problematike venujú.

Komu ste štruktúrálné podriadení?

Hlavným orgánom riadiacim činnosť centra je tzv. Riadiaci výbor pozostávajúci z predstaviteľov všetkých členských krajín centra výnimočnosti. Predsedom je zástupca Slovenska ako hostiteľskej

krajiny. Centrum teda nie je súčasťou veliteľskej štruktúry NATO, no riaditelia centier výnimočnosti, ako je aj to naše, sú zároveň poradným orgánom spojeneckého veliteľa NATO pre transformáciu v príslušnej špecializácii.

Ako sa podieľate na výchove aliančných EOD špecialistov?

V rámci centra sa podieľame na tvorbe koncepcií a doktrín v oblasti EOD vrátane poskytovania expertov na problematiku EOD. Uskutočňujeme technologické inovačné aktivity na podporu testovania a experimentov v oblasti EOD a, samozrejme, poskytujeme vzdelávacie aktivity z nášho portfólia výcviku. Patrí medzi ne kurz štábných dôstojníkov EOD či kurz riadenia CBRN EOD incidentov. Tiež vedieme kurz, kde sa frekventanti oboznámia s takpovediac veľmi horúcou problematikou, ktorou sú podomácky vyrábané výbušniny. Tento kurz má dva stupne odbornej spôsobilosti – základný a pokročilý.

Na podporu diaľančného vzdelávania poskytujeme kurz NATO EOD doktrín prostredníctvom portálu ADL. Rád by som zdôraznil, že sme splnili náročné kritériá a väčšina našich kurzov má akreditáciu NATO.

Máte aj presahy v oblasti výskumu či vývoja?

Jednou z oblastí, ktorej sa venujeme, je aj rozvoj EOD technológií. Aktuálne sa venujeme projektu ETACS (EOD/IEDD VR/XR Training and Combat Support Kit). Ide o projekt, ktorý realizujeme s podporou našich sponzorských krajín a NATO. Je zameraný na využívanie virtuálnej reality v rámci výcviku EOD operátorov. Ďalším samostatným projektom je databáza výbavy EOD/IEDD, ktorú permanentne aktualizujeme.

Do akej miery stíhate aplikovať vo vašej činnosti najnovšie skúsenosti napríklad z konfliktov na Ukrajine, v Gaze, alebo inde?

Jednou z hlavných úloh nášho centra je aj poskytovanie odborných informácií a analýz, vrátane Lessons Learned, takže súčasné konflikty sledujeme pomerne detailne, aj keď väčšinu informácií sme nútení získavať z otvorených zdrojov. Na druhej strane nám v tomto dokážu pomáhať naši partneri v rámci našej záujmovej komunity EOD. V súčasnosti máme rozvinutú spoluprácu s ostatnými centrami, najmä s Centrom výnimočnosti pre oblasť MILENG (The Military Engineering Centre of Excellence), Centrom výnimočnosti pre oblasť RCHBO a, samozrejme, s Centrom výnimočnosti pre boj proti improvizovaným výbušným prostriedkom. Ďalej pri získavaní informácií spolupracujeme jednak s EOD jednotkami a výcvikovými inštitúciami, ale aj s akademickými

inštitúciami jednotlivých sponzorských krajín.

Koncentrujete sa len na vojenské prostredie, alebo máte aj civilný presah?

Nezameriavame sa len na vojenskú oblasť, ale snažíme sa spolupracovať aj s civilnými odborníkmi. Máme podpísané zmluvy o spolupráci s viacerými civilnými subjektmi, či už slovenskými alebo aj zahraničnými. Našimi partnermi je aj Akadémia ozbrojených síl v Liptovskom Mikuláši, Univerzita obrany v Brne, Pardubická univerzita, České vysoké učení technické, Žilinská univerzita, Trenčianska univerzita, no aj univerzity v Ríme, Budapešti či Bukurešti.



» Medzinárodné podujatie NATO EOD Demonstrations and Trials v Bratislave býva unikátne v tom, že prostredníctvom vystavovateľov, živých ukážok či konferenciou zameranou výhradne na tému EOD spája celú komunitu vojenských a civilných odborníkov v uvedenej špecializácii.

Ako vám pomáhajú osobné EOD skúsenosti z operácií medzinárodného krízového manažmentu? Ved' v UNMEE v Eritrei a Etiópii ste v rokoch 2002 - 2003 boli veliteľom ženijnovo-pyrotechnickej skupiny. Potom v rokoch 2006 a 2008 ste v ISAF zastávali pozíciu veliteľa multifunkčnej

ženijnej rotý a počas druhého výjazdu ste boli zároveň veliteľom slovenského kontingentu. No a do tretice ste v Afganistane v rokoch 2012-2013 zastávali pozíciu hlavného inžiniera kandaharskej leteckej základne.

Osobne nie som vyškolený EOD operátor, avšak moja ženijná špecializácia má k tejto problematike veľmi blízko. V podstate celú moju vojenskú kariéru som s EOD špecialistami viac či menej spolupracoval. A áno, bolo to tiež v rámci misií či operácií, takže dalo mi to veľmi veľa.

Je takých skúsených vojakov ako vy vo vašom Centre EOD viac?

Ak tým myslíme nasadenie v operáciách medzinárodného krízového manažmentu, tak áno. Za všetkých by som spomenul podplukovníka Ing. Alexandra Hugyára, PhD. a podplukovníka v zálohe Ing. Štefana Sopčáka, ktorí boli v misii ISAF nasadení ako štábni dôstojníci EOD. A to spolu so slovenským EOD tímom z Národného centra EOD a RCHBO v Novákoch. Bolo to v rámci TF Paladin pod americkým velením.

Predvlastná 7. ročník NATO EOD Demonstrations and Trials sa niesol v znamení témy Budúci vývoj EOD vo svetle moderných konfliktov a technologického pokroku, pričom v Bratislave sa zišlo 450 expertov z 27 krajín, ako aj 50 vystavovateľov zo 16 štátov. Organizujete ho každé dva roky a otázka znie, či v rámci Aliancie býva ešte podujatie podobného rozsahu?

V rámci Aliancie je množstvo obdobných podujatí, kde spoločnosti môžu prezentovať nové vojenské technológie rozsiahlemu publiku. Avšak naše NATO EOD Demonstrations and Trials je unikátne v tom, že spája veľké množstvo vystavovateľov, živých ukážok a fóra pre konferenciu výhradne na tému EOD. Spája tým celú komunitu vojenských a civilných odborníkov v uvedenej špecializácii.

Aký očakávate tento ročník?

Všetky miesta pre vystavovateľov a živé ukážky už sú zarezerované. Predpokladáme veľké množstvo návštevníkov a očakávame konferenciu s kvalitnými rečníkmi na zaujímavé témy. Plánujeme ich v dvoch hlavných okruhoch. Tým prvým sú hrozby identifikované v súčasných konfliktoch a ich dosah na výcvikové procesy a taktické aj vojenské požiadavky. Druhou ťažiskovou témou budú nové technológie ako odpoveď na vojenské požiadavky a hrozby modernej vojny. Všetky užitočné informácie vrátane registrácie môžu záujemcovia z EOD komunity (a nielen oni) nájsť na našej webovej stránke: <https://eodcoe.events/event-3/>

Pavol Vitko • Foto: pplk. v zál. Peter Sobek

TÉMA

Nemocnice pre vojakov a pre všetkých



Keď predseda vlády SR Robert Fico 29. mája po kontrolnom dni na ministerstve obrany predstúpil pred novinárov, hneď v úvode sa vyjadril aj v tom zmysle, že ide o ministerstvo, „ktoré má v oblasti zdravotníctva nevídané aktivity“. Aj o nich sme sa v hlavnom rozhovore našej Témy o vojenských nemocniciach rozprávali s MUDr. Marianom Križkom, PhD., MPH, MHA, riaditeľom Ústrednej vojenskej nemocnice Ružomberok, ktorý je zároveň hlavným koordinátorom výstavby novej vojenskej nemocnice v Prešove a za rezort obrany bude tiež koordinátorom novej Univerzitnej nemocnice v Bratislave.



Marian Križko

Ktoré aktivity predsa vlády vnímal ako výnimočné?

V zásade sú to tri projekty. Je to dostavba areálu Ústrednej vojenskej nemocnice v Ružomberku, výstavba novej vojenskej nemoc-

nice v Prešove a, samozrejme, spolupráca na začínajúcom projekte Národnej univerzitnej nemocnice vo Vajnoroch. Dostavba Ružomberka je v našej réžii, projekt Prešov prebieha plne v gescii MO SR. V Bratislave je lídrom a dodávateľom zdravotného vybavenia ministerstvo zdravotníctva, stavebnú časť bude mať na starosti ministerstvo obrany.

Môžeme začať Ružomberkom?

Ústredná vojenská nemocnica – Fakultná nemocnica (ÚVN) mala vlani 110 rokov a pre rezort obrany má celoslovenskú pôsobnosť. V Ružomberku sídli v dvoch areáloch. V tom pôvodnom v širšom strete mesta, ako aj v areáli bývalej okresnej nemocnice. V štruktúre ÚVN je tiež poliklinika na Sliači, menšia je v Trenčíne a najmenšia v Bratislave, ktorá je dislokovaná v areáli ministerstva obrany. Potom je tu ešte niekoľko desiatok posádkových ambulancií po celom Slovensku, ktoré medicínsky pokrývajú, respektíve mali by pokrývať všeobecní lekári, zamestnanci Ústrednej vojenskej nemocnice.

V čom spočíva ťažisková motivácia prebudovať ružomerskú ÚVN?

Postupne, najmä keď prišli peniaze z plánu podpory a odolnosti, sa stalo kľúčové pomôcť aj Ružomberku. A to napríklad preto, aby sme si udržali stále výbornú pozíciu v konkurencii takých silných a veľkých susedných nemocníc, aké sú v Banskej Bystrici či Martine. Tak v oblasti priestorov, zdravotníckeho vybavenia, ako aj zázemia pre personál. Ružomberok nie je také veľké mesto, aby sem prichádzali mladí lekári len tak sami od seba. No ak budeme mať super nemocnicu s výborným zázemím, ak

im poskytneme priestor na rast, budú sa sem tešiť.

Nemocnica je však stále vysoko hodnotená a niekto by si povedal, načo s ňou teda vôbec hýbať...

Hlavný areál pozostáva z pätnástich budov rôznej historickej entity. Niektoré sú ešte z 50. rokov. Posledný sa staval chirurgický pavilón s heliportom a AROM pred 15 rokmi, keď bol riaditeľom generálmajor Igor Čombor. Áno, Ružomberok je stále veľmi kvalitný z hľadiska personálu a poskytovania služieb. No sídli v priestoroch, ktoré už nevyhovujú štandardom 21. storočia. Je



Východné krídlo chirurgického pavilónu

Nukleárna čokoláda

„A čokoládu ste si dali?“, usmeje sa na vás pred supermoderným vyšetrením srdca na Klinike nukleárnej medicíny Ústrednej vojenskej nemocnice – Fakultnej nemocnice v Ružomberku zdravotná sestra Mária Vajdová. „To nič, vyšetříme vás aj bez čokolády,“ pokračuje ešte predtým, ako sa jej stihnute opýtať, že prečo....

„Nukleárna medicína je odbor zdravotníctva, ktorý sa zaoberá diagnostikou a liečbou pomocou otvorených žiaričov,“ snaží sa nám čo najjednoduchšie vysvetliť prednosta kliniky MUDr. Ján Straka, PhD. Špičkový

lekár a po 30 odslužených rokoch čerstvo plukovník v zálohe, neskôr ide na vysvetľovanie z opačnej strany: „Zatvorený žiarič je napríklad kobaltová bomba alebo lineárny urýchľovač. Je skrátka v niečom uzatvorený. My pri našej práci využívame rádiofarmaká. Ako už napovedá názov, skladajú sa z dvoch hlavných súčastí. Farmakum je zlúčenina, ktorá má afinitu k niektorému z orgánov, ktorý ideme vyšetrovať alebo liečiť. Ide teda o príľnavosť k srdcovému svalu, obličkám, miniatúrnym prištítnym telieskam alebo kostiam,“ objasňuje lekár. Záleží mu na tom, aby systém aspoň čiastočne pochopili aj ľudia menej zasvätení, ako sú napríklad na odde-

lení praxujúci študenti zdravotníckych odborov z Katolíckej univerzity. „No a potom to naše farmakum označíme rádioaktívnou látkou. Najčastejšie používame technécium 99.



Ján Straka a gama kamera StarGuide



Robotický systém Verius na chirurgickej klinike

preto obdivuhodné, že pacienti sa pri rôznych prieskumoch vedia povzniesť nad nie je príliš luxusné priestory, pričom vedia oceniť ústretovosť personálu a kvalitu poskytovania zdravotníckej starostlivosti. Takže klobúk dole pred zamestnancami aj pacientmi. No taká situácia by nemusela trvať dlho. Preto napríklad už máme vytipované budovy, ktoré zrekonštruujeme a zateplíme. Niektoré z tých, ktoré majú sedlové strechy prebudujeme v podkroví tak, aby tam mohlo byť sociálne zázemie pre lekárov a zdravotný personál. No aj bytové jednotky. Jedno-, dvoj- a zopár trojizbových.

To však zrejme nie sú vaše ťažiskové investičné zámery...

Treba zbúrať dva pavilóny, ktoré nahradíme novými. Plánujeme od základov postaviť nový veľký pavilón, ktorý by mal zintegrovať podstatnú časť činností, ktoré sú v areáli bývalej okresnej nemocnice. Teda gynekológiu, pôrodnicu, onkologické oddelenia. Ostanú tam však oddelenia pre dlhodobo chorých pacientov či infekčné. Pavilóny v hlavnom areáli prepojíme nadzemnými zastrešenými koridormi. Tiež vybudujeme parkovací dom pre zamestnancov, nakoľko s parkovaním máme veľký problém. No a celé technické zázemie

vrátane napríklad energocentra, presunieme do zadnej časti areáli.

Keď sa vrátíme do roku 2021, keď vznikol v podkroví rozľahlého chirurgického pavilónu požiar, ako ďaleko ste s jeho rekonštrukciou?

Za bývalého riaditeľa UVN Róberta Rusnaka sa začala rekonštrukcia východného krídla. Keď som sa stal vo februári 2024 riaditeľom, bola už rozbehnutá súťaž na severné a západné krídlo. Východné krídlo je hotové, západné je v polovici rekonštrukcie a modernizácie. Bola už tiež vyhlásená súťaž zbúrať

a postaviť nový pavilón ORL. Tá však bola zrušená. No keď som prišiel do Ružomberka, tak som zistil, že vo viacerých projektoch bývalého vedenia treba pokračovať, ale intenzívnejším tempom. Aj preto sme posudzovali všetky nápady a štúdie za posledných desať či aj viac rokov, ktoré boli na stole alebo už v zásuvkách.

Napríklad?

Napokon sme zadali vypracovať projekt komplexnej rekonštrukcie areálu, takzvaný general. Už je odsúhlasený projekt na nový onkologický pavilón, kde bude aj nukleárna medicína. Tesne pred podpisom máme výstavbu severovýchodného krídla chirurgického pavilónu, kde bude desať nových operačných sál. Máme azda desať ďalších aktivít v rôznom štádiu rozpracovanosti projektovej dokumentácie. Okrem všetkého iného v areáli bývalej okresnej nemocnice na Považskej ulici plánujeme výstavbu bytových domov, v ktorých budú byty pre zamestnancov služobného charakteru. To všetko je vízia na 10 a viac rokov.

Problémy?

Ten najväčší spočíva v tom, že nemáme priestor, ktorý by sme mohli nazvať



Najmodernejšie technika aj pre Energocentrum



Mária Vajdová

opýta sa nás sestrička Mária Vajdová, keď už azda päť minút šliapeme na stacionárnom bicykli monitorovaní viacerými prístrojmi. Po malej chvíli sa náš pohľad upriami na injekčnú striekačku s dlhou ihlou. Nie, nečaká nás odber rozbúrenej krvi. Naopak. Po vstreknutí obsahu striekačky do lakťovej žily ešte chvíľku roztáčame pedále. „To aby sa vám naše

rádiofarmakum dostalo prostredníctvom krvného riečiska do orgánu, ktorý ideme vyšetrovať, čiže vo vašom prípade do srdca,“ vysvetlí MUDr. Ján Straka.

Hviezdny sprievodca

„Skúste sa pozrieť na kliniku nukleárnej medicíny,“ odporučil nám riaditeľ Ústrednej vojenskej nemocnice Marián Križko, keď sme sa ho spýtali na niektoré zo zaujímavých a zároveň menej známych pracovísk nemocnice. Nevediac nič o tomto type medicíny nám povie ešte jednu informáciu: „Práve teraz sme pre túto kliniku získali zo Spojených štátov veľmi modernú gama kameru. Volá sa StarGuide – hviezdny sprievodca a bolo už načas, pretože tú starú sme mali ešte z deblokácie ruského dlhu.“

StarGuide má tiež prstenec či tunel podobný ako na CT, ale okolo pacienta umiestnených dvanásť detektorov v tvare valca. „Sú mimoriadne citlivé a žiarenie, ktoré z pacienta vyžaruje rádiofarmakum, snímajú zo všetkých smerov,“ pokračuje Ján Straka. Získavame tak trojrozmerný obraz tela, respektíve príslušného orgánu. Pri jednom vyšetrení máme napríklad informácie o tom, kde a aké metastázy útočia na zdravie vyšetrovaného. Súčasťou kamery je aj menšie CT, pomáha ešte presnejšie lokalizovať zmeny.

Ako hovorí prednosta kliniky spomenutá kamera je novinkou. „V Európe má ešte tri desiatky inštalácií a sme veľmi radi, že sme ju od vedenia rezortu a riaditeľstva nemocnice dostali.“ Kamera síce stála dva milióny, ale

rotačný pavilón. Taký, kam by sme dočasne umiestnili oddelenia, ktorí práve rekonštruujeme. No v priebehu roka by sme mohli postaviť aj ten. Ako aj pavilón jednodňovej chirurgie. Samozrejme, limitné sú aj kapacity vody, kanalizácie, elektrickej siete – na to všetko treba myslieť. A v rámci konsolidácie sú limitné aj financie.

Stíhate dopĺňať prístrojovú základňu?

V tejto oblasti bolo ministerstvo obrany ako zakladateľ ÚVN k Ružomberku štedré aj v minulých obdobiach, hoci budovy z hľadiska stavebných dispozícií neboli optimálne. To, čo vyhovovalo v 50. rokoch, nie je dostatočné teraz, pričom nie iba z hľadiska luxusu, ale aj technológií. Dnes musíte mať všade vzduchotechniku, klimatizáciu a maximálne dve lôžka na izbe.

Kedysi bola vojenská nemocnica najmä o vojenských lekároch. Bude to opäť pravda?

Závisí to od viacerých okolností. Na to, aby ste mladého lekára obliekli do uniformy, musíte mu ponúknuť mimoriadne atraktívne podmienky, lebo dnes si vie dobre zarobiť aj v civile. Preto pripravujeme zmenu zákona, aby sme toto vojenské povolanie dokázali zatriktívniť. Uvedomujem si však, že mať lekára v uniforme je komplexne výhodné. A to nielen v krízových situáciách, keď patria ku kritickej infraštruktúre štátu. Na porovnanie, keď som prišiel v roku 2008 do bratislavskej Nemocnice sv. Michala, mali sme tam posledných 20 lekárov v uniformách. Keď som z nej v roku 2020 odchádzal, bolo ich v policajných uniformách už 127. Takýto trend treba nastaviť aj v ÚVN. Veď ak tu slúžilo pred rokom 2004 viac ako sto profesionálnych vojakov – lekárov, teraz ich je len do desať.

Ako sa vlastne rezort obrany dostal k zámeru postaviť nemocnicu v Prešove?



**Ružomerská
Ústredná vojenská
nemocnica je stále
veľmi kvalitná
z hľadiska personálu
a poskytovania služieb,
no sídli v priestoroch,
ktoré už nevyhovujú
štandardom
21. storočia, preto
ju čaká zásadná
modernizácia.**

Ambíciu posunúť Fakultnú nemocnicu s poliklinikou J. A. Reimana v Prešove do 21. storočia mal už niekdajší riaditeľ Ľubomír Šarník. Treba si pritom uvedomiť, že nemocnica Prešov je tretia najväčšia na Slovensku. Je dvakrát väčšia ako Ružomberok, má 1 250 lôžok, 2 800 zamestnancov a sídli v 14

pavilónoch v obrovskom 20-hektárovom areáli. S takým kolosom nie je jednoduché pohnúť. Dokázalo to až aktuálne vedenie rezortu obrany, konkrétne podpredseda vlády a minister obrany SR Robert Kaliňák. Ťažiskovým zámerom je posilnenie zdravotníckych kapacít na východnom krídle NATO. Tiež väčší komfort pri zabezpečení starostlivosti o zdravie vojakov vo východoslovenských posádkach, keďže na východnom Slovensku nemáme žiadnu vojenskú nemocnicu. Nejde však len o regionálnu záležitosť, pretože sa tu hrá o výrazné posilnenie spôsobilosti v zdravotnej oblasti v rámci celého rezortu obrany. No a čo je mimoriadne dôležité, ide o zlepšenie zdravotnej starostlivosti občanov prešovského regiónu. V mierových časoch bude nová nemocnica slúžiť v ťažiskovom objeme svojich výkonov hlavne civilnému obyvateľstvu. Čo zároveň netreba skrývať – je to isté štátne splatenie investičného dlhu východnej časti republiky. Ak totiž väčšina zahraničných investícií prichádza na západ krajiny, ambíciou štátu je modernizovať aj východ, aby sa stal naozaj dobrým miestom pre život.

Dost pôsobivo vyznelo, keď ste na spomenutej tlačovke podali do rúk ministrovi obrany trojrozmernú maketu budúcej prešovskej nemocnice a do druhej ruky si zobral maketu bratislavského hradu vymodelovanú v rovnakej mierke. Bol azda len tretinový...

Áno, ťažisko zdravotnej spôsobilosti sústreďujeme do jednej budovy, čo je nesmierne dôležité a výhodné. Pod jednou strechou tak bude 950 z 1 250 lôžok. Len psychiatria, infektológia, dlhodobó chorí a rôzne rehabilitácie ostanú v pavilónoch.

Ide v líniiach rovnakého projektu, aký bol pripravený pre Martin?

Pridali sme podzemnú vojenskú časť a trochu sme ho prífúkli.

dozvedáme sa, že popri presnosti výrazným spôsobom znižuje čas vyšetrenia a zároveň znižuje objem rádioaktívneho žiarenia, ktorému je pacient vystavený. „Na jednej strane máme slušný technologický náskok, ale na strane druhej nemôžeme skočiť trebárs cez kopec a spýtať sa na kliniku v Banskej Bystrici

na to, čo sa stále iba učíme. Aj preto ideme začiatkom leta na krátku stáž do Portugalska, kde mali kameru medzi prvými a pracujú s ňou od začiatku minulého roka.

Žiariace srdce

Nás však už rádiologická technika Timea Plávková privádza k druhej špeciálnej kameře, ktorá je určená na vyšetrenie srdca. A keďže v našom srdci sa usadilo rádiofarmakum, oblečie si olovenú vestu dlhú až pod pás a nasadí si tiež kryt štítnej žľazy. Dozimeter merajúci dennú dávku ožiarovania je samozrejmosťou.

„Pracovala som v inej nemocnici na severe Slovenska, ale nemohla som zabudnúť na výborné prostredie, profesionálne vybavenie a dobré medziľudské vzťahy v Ružomberku.

Keď sa dalo, obratom som využila možnosť prísť do ÚVN, povie T. Plávková, ktorá študovala na Zdravotníckej fakulte Katolíckej univerzity odbor rádiologický technik a na kliniku nukleárnej medicíny chodila na prax.

Šesťhodinový polčas rozpadu

„U nás chceme svet nielen dobehnúť, ale našou ambíciou je kráčať s ním dlhodobo v prvej vlne,“ deklaruje sucho a bez emócií PharmDr. Pavol Púcaľ. Vie o čom hovorí. V tejto oblasti pracuje takmer celý život. Preto mu je jasné, akú veľkú úlohu budú čoraz viac hrať pri nemálo chorobách práve rádiofarmaká. Nielen tie určené na diagnostiku, ale aj na liečbu. A ako dlho vlastne budem žiariť? položíme mu základnú laickú otázku. „Čím menej a kratšie, tak tým lepšie,“ povie vo



Kolektív Kliniky nukleárnej medicíny

V akom zmysle?

Napríklad v tom, že izby pre pacientov nebudú mať 22, ale 28 metrov štvorcových. Zároveň bude každá izba potenciálne dvoj lôžková.

Čo stojí za slovom *potencionálne*?

Je skrátka požiadavka dneška, že izby pre pacientov sa budujú ako jedno, maximálne dvoj lôžkové. No aj tie jednolôžkové budú mať vybudovanú infraštruktúru pre dvoch pacientov. Od postele pripravej v suterénnom sklade až po panel medicínskych plynov rovno v záhlaví. Takže za niekoľko hodín budeme mať k dispozícii oproti bežnej prevádzke o 300 lôžok navyše. To, samozrejme, súvisí aj s tým, že sme vojenská nemocnica a musíme byť schopní vytvoriť priestor pre situácie, ktoré môžu vzniknúť pri zhoršení bezpečnostno-vojenskej situácie, v rámci pandemických opatrení a podobne. Dve lôžka na izbe sú nevyhnutné napríklad aj pri viacerých pediatrických diagnózach pre sprevádzajúcu osobu.

Kedže ide o vojenskú nemocnicu, možno ju porovnať s vojenskými nemocnicami v krajinách NATO?

V štandarde NATO bude mať stupeň 4, čo je vlastne najvyšší koncový stupeň vojenskej nemocnice. Možno povedať, že ak v rámci Slovenska bol Prešov v rámci optimalizačnej siete nemocníc v škále 1 až 5 na pozícii 3, snažíme sa o jej preradenie na stupeň 4. Otvoríme tu totiž odbornosti, ktoré v Prešove doteraz neboli. Napríklad neurochirurgiu. Plánujeme tiež výrazne posilniť výskum a vedu. Prešov je fakultná nemocnica a už má podpísané memorandum, že tu bude posilnená výučba nielen ošetrovateľstva, ale aj klinickej medicíny. Od budúceho septembra tu bude prebiehať klinická výučba v ďalších vybraných odbornostiach medicíny v 4., 5., aj 6. ročníku. Neskôr môžeme uvažovať aj o výučbe neklinc-

kých predmetov, ktoré medicíni absolvujú v prvých ročníkoch. A to je len základ. Máme ambície vybudovať aj v spolupráci s ministrom školstva Tomášom Druckerom vojenskú zdravotnú školu. Pôjde o strednú školu, ako aj o vlastnú výučbu vojenskej medicíny a výchovu vojenských lekárov.

Obnovený model ich prípravy v Hradci Králové sa neosvedčil?

Bol by výborný, keby sa časť z našich lekárskech kadetov nerozhodla vyzliecť sa v priebehu štúdia z uniformy a ostať v Čechách, alebo ísť ešte ďalej na západ.

O tom sa príliš nehovorilo...

Asi preto, lebo sa niet čím chváliť. Aj preto je pre nás do budúcnosti výzvou vychovávať si vojenských lekárov doma, aj keď to ešte bude beh na dlhé trate.

Bude v Prešove dosť personálu?

Nemocnica je plynule v prevádzke a po jej otvorení do nej prejdú pôvodní zamestnanci. Rátame tiež s tým, že bude pôsobiť magnetizujúco hlavne pre mladých zdravotníkov a lekárov, takže problémy s naplnenosťou zamestnan-

cov nepredpokladáme. Rovnako tak so záujmom pacientov o naše služby.

Ako to, že idete v takom tempe, až sa zdá, že to s termínom odovzdania v roku 2027 myslíte naozaj vážne?

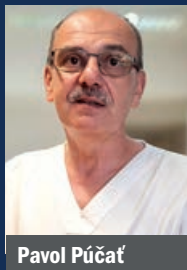
Áno, využívame možnosti, ktoré ministerstvo obrany má, aby všetky činnosti išli efektívne a rýchlo. Ten druhý model je kedysi plánovaná výstavba nemocnice na bratislavských Rázsochách, kde sa do projektov a časti výstavby investovali za 40 rokov obrovské milióny, ktoré si dnes môže štát odpísať ako čistú stratu. Ten príbeh už nebol len na smiech, bol komicko-tragický, lebo Bratislava a Slovensko tú nemocnicu akútne potrebuje. Rázsochy sa nepodarili zrealizovať žiadnej vláde, uvažovalo sa o Patrónke, uvažovalo sa o Ružinove.

Nuž áno, bolo dosť prekvapujúce, keď górdický uzol budúcej koncovej štátnej nemocnice rozseklo práve ministerstvo obrany svojou ponukou vybudovať ju na rezortných pozemkoch vo Vajnoroch...

Je to strategická investícia vlády a v rámci spolupráce ministerstva



Vizuál novej vojenskej nemocnice v Prešove



Pavol Púčať

všeobecnosti, ale je aj konkrétny: „Rádioaktívne technécium, ktoré používame u nás, má počas rozpadu šesť hodín. Keď si to vyrátate, tak vám vyjde, že deň po vyšetrení je vaše žiarenie už len šestnásťtinové. Navyše, niečo vycikáte, niečo vydýchate. Hlavné však je, že vaše rádioaktívne zaťaženie nemusí byť príliš vysoké, pretože naše kamery majú mimoriadne citlivé snímače a kvalitné zosilňovače, takže vyšetrenia aj liečby týmto spôsobom sú k organizmu veľmi šetrné,“ uspokojuje nás PharmDr. Pavol Púčať, podplukovník v. v., ktorý ešte dodá: „Nehovoriac o tom, že

ak vám napríklad CT krásne zobrazí obličky, my s našou metódou vám zároveň povieme, ktorá na koľko percent funguje.“

Nové trendy

Nové trendy v nukleárnej medicíne, Chronické kardiovaskulárne komplikácie pri diabetes mellitus a ich diagnostika či Rizikové faktory kardiovaskulárnych ochorení u špecifických rizikových skupín a ich ovplyvnenie záťažovými situáciami – to sú len niektoré z kníh, pod ktorými je podpísaný aj profesor MUDr. Anton Lacko, CSc., zakladajúca duša ružomerskej kliniky nukleárnej medicíny. Niektoré diela vyšli v spoluautorstve s Jánom Strakom a s ďalšími kolegami. Podobne ako články v American Journal of Internal Medicine či International Journal of

Cardiovascular and Thoracic Surgery, ktorý vychádza tiež v USA. Charizmatický pán profesor je však aj dekanom Zdravotníckej fakulty ružomerskej Katolíckej univerzity, predsedom redakčnej rady vedecko-odborného časopisu Zdravotnícke štúdie, ale tiež človek, ktorému veríte aj pomlčku medzi dvoma slovami. A z čoho sa okrem novej ka-



Anton Lacko

mery teší? „Ozbrojené sily majú program pre slúžiacich profesionálnych vojakov nad 50 rokov, ktorí k nám do ÚVN chodia na komplexné trojdňové vyšetrenie na preventívne vyšetrenie. Som veľmi rád, že jeho sú-

obranu a ministerstva zdravotníctva je navrhnutá veľmi dobre.

Prečo sme v hre aj pri výstavbe?

Pretože sa našlo výborné riešenie aj s možnosťou preniesť našu prešovskú skúsenosť do Bratislavy. Bratislava je v niečom väčšia a zložitejšia. Bude to napríklad komplexný transplantačný program, takže táto nemocnica bude ešte väčšia. Ak má tá v Prešove vyše 200-tisíc metrov štvorcových, bratislavská bude mať asi 260-tisíc. Treba povedať, že o 33-hektárovom areáli vo Vajnoroch sa uvažovalo po prvý raz už pred desiatimi rokmi. Navyše opäť: ministerstvo obrany vie v rámci dodržania zákona urobiť viacero vecí rýchlejšie a efektívnejšie.

Prečo vtedy zámer Vajnory neprešiel?

Lebo vtedy tam bola v podstatne horšom stave infraštruktúra. Dnes je lepšia ako na Rázsochách. Je tu diaľničný privádzač D4, musíme len dobudovať cestu v štvorprúdovom profile v dĺžke asi 1,3 km. A ak sa raz dobuduje aj tunel popod Karpaty, budeme mať priame prepojenie tiež so Záhorím. Navyše, ak mali Rázsochy 15 či 19 hektárov, nebol tu priestor na ďalší rozvoj, pritom vo Vajnoroch najbližších 20 rokov netreba nič prikúpiť.

Bude vo Vajnoroch aj priestor pre služby v prospech rezortu obrany?

Jednoznačne áno.

Ako pokračuje rekonštrukcia našich polikliník?

Poliklinika na Sliachi je veľká pýcha. Už za predchádzajúcich garnitúr sa tam investovalo pomerne dosť peňazí, a to aj z eurofondov. Bolo tu vytvorené špičkové letecké lekárske centrum, ktoré vydáva príslušné certifikáty podľa úrovne požiadaviek pilotom a leteckému personálu – a to vojakom, aj civilom. Celá sliacka poliklinika prešla skrátka krásnou rekonštrukciou, nedávno boli posledné

časťou je vyšetrenie prekrvenia srdca prostredníctvom našej kamery a som ešte radšej, že sa nám nie v jednom prípade podarilo predísť infarktu...”

Profesor Lacko avizuje ďalšie plány: „Chceli by sme dostať ešte novú kameru, ktorá robí vyšetrenie zvané pozitronová emisná tomografia. Je výborná čo sa týka nájdenie zmien nielen v kostiach, ale aj v mäkkých orgánoch, napríklad v pľúcach svaloch, v mozgu, pečeni. Prednosta Ján Straka dodáva: „V rámci rekonštrukcie nemocnice sa tešíme na nové priestory, pretože ak nám tie aktuálne vyhovovali pred dvoma desaťročiami, dnes sme sa už posunuli oveľa ďalej“. So zánietením pokračuje o tom, ako sa nukleárna medicína transformuje na teranostiku, čo je spojenie terapie a diagnostiky. A okrem

Aj záchranné služby

Keď sme v Ústrednej vojenskej nemocnici stretli Mgr. Bc. Dagmar Tomčányovú, ani nás to moc neprekvapilo. Veď ako štatutárka OZ Salus Vitalis začiatkom leta v CV Lešň organizovala aj v spolupráci s ministerstvom obrany už 12. ročník prestížnej tímovej záchrannárskej súťaže a s rezortným zdravotníctvom spolupracuje dlhodobo. No ona už v ÚVN aj pracuje: „Som projektový manažér pre prípravu prevádzkovania záchranných zdravotných služieb v rámci vojenských nemocníc Ružomberok a Prešov,“ ozrejmila.

ÚVN v minulosti vlastnú záchrannú službu prevádzkovala, no potom ju prevzala štátna záchranná služba a neskôr súkromný prevádzkovateľ. „V čase pandémie, ako aj krízy na našich východných hraniciach sa ukázalo, aké je pre nemocnice v rezorte obrany mať najmä v čase krízových situácií vlastnú záchrannú službu,“ uviedla.

No a aká bola ťažisková téma ostatného záchrannárskeho podujatia Salus Vitalis? „Súťažné úlohy boli navrhnuté hlavne na možnú hrozbu sekundárnych, druhotných útokov. To znamená, že ak napríklad radikáli zaútočili na náboženské zhromaždenie a záchranári pomáhali napadnutým, hneзда zranených si museli zvoliť tak, aby ich chránili aj pred prípadným druhotným dronovým útokom. Zároveň ma teší, že tento ročník bol výnimočný početnou účasťou českých posádok, vrátane záchranárov z partnerskej Ústrednej vojenskej nemocnice v Prahe.“



úpravy a dnes už tam neprebíha žiadna stavebná aktivita. V Trenčíne toľko investované nebolo. No a malá poliklinika v areáli ministerstva obrany je vzhľadom na existenciu bratislavskej Nemocnice sv. Michala na maxime, nerátame s jej výraznejším rozvojom.

Aj keď je Nemocnica sv. Michala v réžii rezortu vnútra, rezort obrany v nej má stále svoj 50-percentný podiel, takže aký najvýraznejší posun ste zaznamenali v nej?

Za rezort obrany som v jej trojčlennom predstavenstve, ktoré vedie pán docent Ladislav Kužela, excelentný gastroenterológ európskeho formátu. Nebudem komentovať predchádzajúce roky, ale z nemocnice po mojom odchode z funkcie riaditeľa v roku 2020 odišli kľúčoví kardiológovia, gastroenterológovia, odišiel primár z chirurgie, primár z urológie a mohol by som pokračovať. Bola

to veľká škoda. Za ostatný rok bol však Sv. Michal posilnený o vyše 100 ľudí a opäť sa vracia ku svojej atraktivite pre lekárov, zdravotníkov, pacientov.

Ste súčasťou toľkých projektov, až by z toho niekoho začal od vypätia pobolievať žalúdok. Vy ste však gastroenterológ, takže azda viete, ako tomu predchádzať...

Mám tri atestácie, pôsobil som aj na vysokej škole a úprimne ma mrzí, že som popri svojich riadiacich aktivitách musel klinickú medicínu nateraz zavesiť na klinec. Som však v kontakte s lekármi, študujem, zúčastňujem sa na kongresoch, aby mi nepadli odbornosti v Slovenskej lekárskej komore. A relax? Rodina. Teším sa z troch dcér. Plus taká ľahká forma športovania. A ak to vydá, zájdem na futbal, alebo na operu.

Pavol Vitko

Foto: autor a Nikol Bystričanová



StarGuide a vyšetrenie dolných končatín

žičlivosti zo strany vedenia nemocnice vysoko oceňuje spoluprácu so Zdravotníckou fakultou Katolíckej univerzity, ktorú prof. Anton Lacko, plukovník vo výslužbe, druhýkrát vedie ako dekan. „Keby nebolo zdravotných sestier, záchranárov či laborantov z tejto vysokej školy, mali by sme veľký problém ich

zohnať,“ jednoznačne konštatuje prednosta Ján Straka. „A preto by sa v spolupráci s Ústrednou vojenskou nemocnicou a v rámci dohody medzi ministerstvami obrany školstva a zdravotníctva mala v Ružomberku vyučovať aj medicína vrátane medicíny vojenskej,“ mieni profesor Lacko.

Čokoládový úsmev

„A prečo bolo vhodné pred vyšetrením srdca zjesť trochu čokolády?“ pýtame sa už po vyšetrení sestričky Márie Vajdovej. „Ako vám pán profesor povedal, vaše srdce je v poriadku a vyšetrenie sa v pohode zaobíde aj bez nej. No niekedy treba trošičku nabudiť žľez, aby mierne odsunul iné vnútornosti tieniajúce srdcový sval – a kúšič čokolády ho naštartuje,“ usmeje sa na rozlúčku.

Lietanie bez pilota

Ukrajina podnikla 1. júna masívny dronový útok na ruské letecké základne vrátane polárnej oblasti a Sibíri. Zničili 34 % ruských bombardérov v hodnote 7 miliárd eur.

Aj keď história použitia lietadiel kategórie UAV (Unmanned Aerial Vehicle – bezpilotný lietajúci prostriedok), resp. UCAV (Unmanned Combat Aerial Vehicle – bezpilotný bojový lietajúci prostriedok) siaha už do obdobia druhej svetovej vojny, najväčšiu slávu zažívajú po náročnom vývoji až po takmer 80 rokoch.

Drony, ako sa všeobecne bezpilotné lietadlá označujú, nepochybne patria na bojiská budúcnosti. S nástupom umelej inteligencie sa stávajú aj autonómnymi zbraňovými prostriedkami.

Problematické začiatky

Viacere zdroje uvádzajú, že vôbec prvým bezpilotným prostriedkom, ktorý sa zapojil do priameho boja, bol balón. Počas obliehania Benátok v roku 1849 použili rakúske sily balóny bez posádky, ktoré mali zhodiť na mesto bomby. Vzhľadom na vietor boli účinky minimálne. Používanie bezpilotných prostriedkov v boji sa na dlhý čas zastavilo, pričom však stále prebiehal ich vývoj. Medzi vizionárov, ktorí snívali o vzdušnej flotile bezpilotných „torpéd“, ktoré mali napadať nepriateľské vojenské ciele, patrili aj Nikola Tesla.

V prvej svetovej vojne mali britské rádiovo ovládané dvojplôšníky útočiť na nemecké vzducholode Zeppelin a tým posilniť protivzdušnú obranu. Počas druhej svetovej vojny sa vývoj takýchto prostriedkov dostal do štádia riadených striel, resp. striel s plochou dráhou letu (nemecká V1), súčasne však pokračoval aj vývoj lietadiel (bez nálože), ktoré by nepotrebovali pilota. Medzi sériovo zavedené prostriedky podobného typu patrili napríklad britský Queen Bee, ktorý predstavoval dvojplôšník Tiger Moth či americké lietadlá spoločnosti Radioplane. Slúžili ako cvičné lietajúce terče pre strelcov. Výrazný zlom prišiel v Spojených štátoch, keď Reginald Denny vyvinul v roku 1935 prvý diaľkovo ovládaný model lietadla, ktoré dnes poznáme pod označením RC modely. Spojené štáty skúšali diaľko-

vo ovládať aj ťažké bombardéry B-17 a B-24 a plne naložené výbušninami ich navádzať na ťažké nemecké opevnenia.

Prieskum a hliadkovanie

Po skončení druhej svetovej vojny sa vývoj bezpilotných prostriedkov ubral iným smerom. Potreba operačného prieskumu nepriateľského územia pomocou prostriedkov menších ako lietadlo začala byť zrejmá počas studenej vojny, keď protivzdušná vojsková obrana znemožnila nasadenie dovtedy často používaných hliadkových bojových lietadiel. Spojené štáty použili počas vojny vo Vietname menšie UAV (ako Model 147 spoločnosti Ryan Aeronautical) na taktický prieskum v ťažkom teréne, kde mohli lietať takmer nepozorovane. Sovietsky zväz úspešne vyvinul typy ako Tu-143, ktoré vo vysokom utajení používalo aj Československo.

Výrazný prelom priniesol Izrael. Už v 70. rokoch použili izraelské sily menšie drony na zisťovanie postavení egyptských palebných batérií PVO a zároveň slúžili ako rušičky. Počas vojny v Libanone v roku 1982 Izrael po prvý raz koordinoval vzdušné údery pomocou navádzania dronmi v reálnom čase. Z prieskumných UAV, ktoré dovtedy slúžili len na odhaľovanie nepriateľských jednotiek či infraštruktúry, sa stal priamy bojový prostriedok, poskytujúci živé údaje bezprostredne používané na bojisku. Koncom 80. rokov sa izraelské a americké skúsenosti zúročili v podobe UAV RQ-2 Pioneer. Stal sa jedným z najúspešnejších bezpilotných lietadiel tých čias. Od 90. rokov sa prieskumné UAV stali súčasťou takmer každého konfliktu.

V čase iránsko-irackej vojny vyzbrojila iránska strana svoje domáce UAV



Radioplane OQ-2, vyvinutý počas druhej svetovej vojny, patrí medzi jedno z prvých lietadiel kategórie UAV. Malé rádiovo navádzané lietadlo slúžilo ako cvičný terč pre strelcov

Gods pechotnými protitankovými zbraňami, aby mohli nepozorovane útočiť za irackými líniami. Vývoj moderných UCAV – teda vyzbrojených dronov – prišiel až v 90. rokoch v Spojených štátoch. Hľadali alternatívu k bojovým lietadlám i riadeným strelám. Bojové drony mali byť bezpilotné, podobne ako riadené strely, mali však opätovne pristávať a vzlietať ako lietadlá. Bojový dron vydržal nad bojovou oblasťou nepomerne dlhšie ako lietadlo.

Prednosti bojových dronov voči lietadlám sa ukázali v októbri 2001, keď Spojené štáty použili UCAV typu MQ-1 Predator v Afganistane. Využívanie relatívne lacných bezpilotných prostriedkov nad ťažkým terénom bolo vhodnou alternatívou k ťažkým bojovým lietadlám. Tie síce mohli niesť viac rôznorodé výzbroje, ich používanie nad nepriateľským územím však bolo riskantné. Podobne ako nad Afganistanom použili Spojené štáty drony aj vo vojne proti Islamskému štátu. Aj s podobným úspechom.

Turecké UCAV v Karabachu

Druhou výraznou dronovou mocnosťou sa nečakane stalo Turecko. Po prvý raz použilo svoje bojové drony v Sýrii. UCAV TB2 tureckého výrobcu Bayraktar TB2 boli ako jedny z prvých úspešne použité počas konfliktu v Náhornom Karabachu roku 2020. Nasadenie UCAV azerbajdžanskými silami predstavuje jedno z prvých použití ozbrojených dronov v konvenčnej vojne, teda nie vo vojne proti terorizmu, ako v Afganistane a Sýrii. Aj napriek ich masívnemu použitiu prišiel Azerbajdžan len o dva stroje.

UCAV v Karabachu zmenili budúcnosť používania dronov na bojisku. UCAV TB2 využila s veľkým úspechom aj Ukrajina v prvých mesiacoch ruskej invázie. Prelom prišiel s nástupom protidronových prostriedkov, ako sú palebné prostriedky protivzdušnej obrany aj prostriedky elektronického boja, ktoré znemožňujú ovládanie. Bojové drony väčších rozmerov ustúpili do pozadia, lebo ich použitie na bojisku presýtenom protivzdušnou obranou je rovnako riskantné ako nasadenie pilotovaných lietadiel. Ich rolu prevzali bezpilotné prostriedky menších rozmerov využívané ako vyčkávacia munícia. Podobne, ako riadená strela, je vyčkávacia munícia vlastne „lietajúcou náložou“ (kamikadze dron). Na rozdiel od väčšiny riadených striel je pilotovaná na diaľku operátorom, môže pristáť a byť použitá neskôr. Je malá, môžu ju prevážať bojové vozidlá a má menší radarový odraz. Do popredia vstupuje aj použitie umelej inteligencie nielen v trasovaní letu, ale aj vo vyhľadávaní cieľov. Moderná vyčkávacia munícia dokáže sama detegovať vhodný cieľ. Je nepochybné, že v budúcnosti by dokázali bojové drony samé vzlietnuť, vyhľadať cieľ a zničiť ho bez potreby operátora. Je však otázne, či by ľudstvo vyslalo zbrane do boja bez operátora.

Srdečné pozdravy z Ukrajiny

Použitie malých komerčných dronov vybavených náložami sa ukázalo takmer ako ekvivalent strategických či taktických zbraní. Ukrajinské sily dokázali 1. júna pomocou komerčných nákladných vozidiel a malých dronov zaútočiť na viaceré základne ruského strategického letectva priamo z ruského územia. Malé drony boli uskladnené v špeciálnych kontajneroch, ktoré v určitom čase vypustili na ruské letecké základne až 116 dronov. Podľa fotografií a videí môžeme zatiaľ potvrdiť zničenie piatich bombardérov Tu-95MS, troch bombardérov Tu-22M3, ťažkého transportného lietadla An-22 na základniach Belaja a Olenja – zasiahnutých však bolo viacero letísk. Základne neboli pripravené na útoky malých, ťažko zachytiteľných dronov komerčného typu. Ukázalo sa, že drony dokážu čiastočne nahradiť nielen taktické zbrane na bojisku, ale v prípade dobrého plánovania zasiahnuť aj strategické objekty až 4 000 km od hraníc vo vnútrozemí nepriateľa.

Jaroslav Cabuk



Nasadenie MQ-1 Predator v Afganistane od roku 2001 patrí medzi prvé použitie vyzbrojených dronov vôbec



Sovietsky prieskumný dron Tu-143 používalo aj Československo



Turecký Bayraktar TB2 sa stal symbolom vojny v Karabachu a prvých mesiacov vojny na Ukrajine. Vzhľadom na presýtenie bojiska PVO sa veľké UCAV z bojiska postupne sťahovali.



Vyčkávacia munícia ako HERO spoločnosti Rheinmetall je jednou z alternatív k veľkým UCAV. Na rozdiel od UCAV je vyčkávacia munícia menšia a dokážu ju prepraviť aj bojové obrnené vozidlá. Služí však len na jedno použitie.



Nebeske líšky pre Maďarsko

Maďarské vojenské letectvo prevzalo koncom mája prvé tri cvičné lietadlá Aero L-39NG Skyfox. Celkovo 12 lietadiel českého výrobcu Aero Vodochody objednalo Maďarsko v roku 2022. Aero L-39NG Skyfox je

priamym nasledovníkom starších modelov L-39 Albatros, ktoré používajú aj Vzdušné sily OS SR. Maďarské letectvo bude štyri z dvanástich objednaných strojov používať na prieskumné účely.

..... Jaroslav Cabuk • Foto: AČR, General Dynamics Land Systems, Ministerstvo obrany Moldavska, Sily pre špeciálne operácie USA

České Breny v Moldavsku

Podľa ukrajinského armádneho deníka Militarnyi začali príslušníci 22. mierového práporu moldavskej armády používať útočné pušky BREN 2, ktoré vyvíja a vyrába Česká zbrojovka. Moldavské ministerstvo obrany sa zatiaľ k nákupu nevyjadrilo. Tamojšia armáda používa vo veľkej miere techniku, výzbroj aj vybavenie z čias Varšavskej zmluvy. 22. mierový prápor, ktorý kooperuje aj s krajinami NATO, sa zrejme preto rozhodol uprednostniť výzbroj kompatibilnú so západnými štandardmi.



Príliš ťažký ľahký tank



V rámci šetrenia a konsolidácie výdavkov amerických ozbrojených síl zrušili aj ambiciózny projekt ľahkého tanku pre výsadkové jednotky, ktorý vyústil do projektu M10 Booker. Ten mal v počte až 504 kusov slúžiť ako vozidlo ťažkej palebnej podpory pre výsadkové jednotky a pôsobiť ako ľahší ekvivalent hlavných bojových tankov M1 Abrams. M10 Booker bol pritom do výzbroje zaradený len pred rokom. Počas testovania sa však ukázalo, že hmotnosť vozidla (42 ton) je stále príliš vysoká. Osud 80 doteraz dodaných vozidiel je otázný.

Nemesis na pásoch

Počas výstavy FEINDEF v Madride predstavila spoločnosť GDELS projekt novej pásovej húfnice NEMESIS. Tú vyvíjala spoločne s firmou KNDS, ktorá nedávno úspešne vyvinula a dodala zákazníkovi húfnicu na podvozku bojového vozidla Boxer. Húfnica NEMESIS tiež využíva podvozok bojového vozidla – v tomto prípade pásového ASCOD. Mala by byť vyzbrojená plne automatickou húfnicou L52 kalibra 155 mm umiestnenou v otočnej veži. Spoločnosť deklaruje, že vďaka automatizácii dokáže systém obsluhovať len dvaja vojaci. Je pravdepodobné, že spoločnosť cieľi novým výrobkom najmä na španielsky trh, kde sa očakáva, že španielska armáda bude vyradzovať staršie húfnice M109 a hľadať za ne modernú náhradu.



Nový Pandur sa hlási

„Pokrstením“ ministerkou obrany Českej republiky Janou Černochovou na brnianskej výstave IDET predstavila spoločnosť Tatra Defence Vehicles novú generáciu vozidiel Pandur, ktoré používa Armáda ČR. Nový Pandur 8x8 EVO je vybavený novou vežou UT30Mk2 či aktívnymi ochrannými systémami Iron Fist. Vo veži

sa nachádza kanón Bushmaster Mk44, ktorý budú využívať aj české pásové vozidlá CV90, a odpaľovacie zariadenia pre protitankové rakety Spike LR2. Vozidlo je navrhnuté tak, aby v prípade úspešného zavedenia do výzbroje AČR mohlo zdieľať niektoré komponenty so staršími vozidlami Pandur II.



Lietajúci bojový traktor



Na začiatku mája dostalo Veliteľstvo špeciálnych operácií letectva Spojených štátov prvých päť lietadiel typu OA-1K Skyraider II. Lietadlo, určené pre špeciálne jednotky, vychádza z práškovacieho farmárskeho lietadla AT-802 spoločnosti Air Tractor. Spoločnosť L3Harris ho upravila na možnosť nosenia podvesenej výzbroje a vybavila nevyhnutnými systémami pre vojenské účely. Keďže vychádza z poľnohospodárskeho lietadla, má nízke prevádzkové náklady a dokáže vzlietnuť z rôznych nespevných plôch. Rozobraté ho dokáže prepraviť transportné lietadlo C-17. Aj napriek tomu sa cena jedného stroja pohybuje až okolo 40 miliónov dolárov.

Aleš má mušku



Vášeň k streľbe priviedla štyridsaťjedenročného rodáka z Banskej Bystrice rotmajstra Aleša Muchu k vojenskému povolaniu a napokon i k fotografii.

Strieľaniu sa venoval už na základnej škole. V disciplíne vzduchová puška s otvorenými mieridlami získal v siedmom a ôsmom ročníku titul majstra Slovenska a na medzinárodnej olympiáde detí a mládeže Kalokagatia v 1998 v Trnave sa umiestnil ako piaty v Európe. Kvôli strieľaniu si vybral štúdium na Vojenskej strednej škole v Liptovskom Mikuláši. „Naivne som si myslel, že na vojenskej škole sa budem môcť naplno venovať streľbe,“ priznáva. „Navštevoval som aspoň strelecký krúžok.“

V medzinárodnej súťaži stredných vojenských škôl v Maďarsku získal v streľbe z malokalibrovky titul Majster armády a Armády SR, na základe čoho ho prijali do slovenskej extraligy. Strelecké úspechy mu vydláždili cestu k prijatiu na Akadémii ozbrojených síl generála Milana Rastislava Štefánika v Liptovskom Mikuláši. Tu však osud zamiešal karty inak, lebo pre vysoký počet dôstojníkov v ozbrojených silách akadémie v tom roku prvý ročník neotvárala.

Čerstvý absolvent strednej školy rotný Aleš Mucha tak nastúpil do Skladu nadpočetnej techniky Bratislava, patria-



ceho pod Základňu prebytočného a neupotrebitelného majetku Nemecká. Po štyroch rokoch v hlavnom meste ho to lákalo späť do rodného kraja, za priateľkou. „Návrat ma stál hviezd,“ hovorí smutne. V Nemeckej však nevydržal dlho a prijal ponuku pracovať na personálnom oddelení práporu rádiolokačného prieskumu (prRLPs) vo Zvolene. K hodnosti rotného sa opäť dostal až prevelením do Voderád krote rádiotechnického prieskumu prRLPs. Tu vo funkcii analytika pri pasívnom prostriedku KRTP-81 RAMONA naplno uplatnil svoje stredoškolské vzdelanie v odbore rádiotechnického prieskumu. Pri prieskume už ostal.



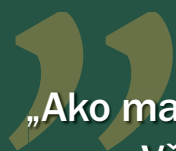
Láska sa násobí

Počas pôsobenia vo Voderadoch sa zoznámil s manželkou Júliou, taktiež rodáčkou z Banskej Bystrice. Po narodení prvého syna Damiana chcel tráviť viac času s rodinou a požiadal o prevelenie do Zvolena. Vyhoveli mu. Deviaty rok pôsobí ako starší operátor strediska riadenia operácií národného operačného centra 2. brigády vzdušných síl. Spracúva a vyhodnocuje dáta z pasívnych prostriedkov rôť. Minulý rok ho povýšili do hodnosti rotmajstra vo funkcii vedúci starší operátor zobrazovacieho zariadenia. „Služba je náročnejšia než vo Voderadoch, tam sme boli v zmene dvaja a mali jeden priestor záujmu, jeden radar. Tu som na sále sám a spracúvam podklady z viacerých systémov. Niekedy je to fuška. Doteraz čerpám zo skúseností z roty. Dokážem kvalitnejšie spracovať dáta a mám lepší prehľad,“ hovorí Aleš. Iné ponuky zatiaľ odmietla, dvadsaťštyrihodinové služby mu nateraz vyhovujú. Má viac času na rodinu a koničky.

K synovi Damianovi pribudla po dvoch rokoch dcéra Lea Carolina. Potom nasledoval Marcus a Lili Anna. „S manželkou sme od začiatku chceli tri či štyri deti, avšak nie tak rýchlo po sebe. Keď sme už vedeli, že je na ceste štvrté, hľadali sme domček so záhradou. V tom čase sme bývali v Banskej Bystrici v blízkosti parku pod Pamätníkom SNP. Skvelé miesto, ale kvôli častým podujatiam aj dosť hlučné. Často sme utekali z centra mesta do okolitej prírody,“ prezrádza Aleš.

Lákalo ich Horehronie alebo okolie Zvolena. Cenové relácie nehnuteľností v ich záujmovom území však boli nad ich vtedajšie pomery. Zvolili teda finančne prijateľnejšiu lokalitu dolného Liptova. Obec Liptovská Lúžna spĺňala ich požiadavky na materskú i základnú školu. Muchovcov by ste tam však hľadali márne. „Manželka pochádza zo starého banskobystrického rodu Cotteli s talianskymi koreňmi. Pre zachovanie rodového mena majú deti priezvisko po nej,“ vysvetľuje Aleš Mucha. „Okrem toho som ich chcel ušetriť posmeškov od





„Ako malý som chcel byť pyrotechnikom, pilotom alebo astronautom. Vždy ma lákalo niečo spojené s lietaním a nebezpečím.“

rotmajster Aleš Mucha



detí, akých som si v detstve so svojím priezviskom užil viac než dost.“ Pri prvom dieťati boli veľmi opatrní. „Teraz len konštatujem: aha, spadol si, opráš sa. Netreba robiť zo všetkého vedu. Pri Lili je už všetko len vtipné. Je odrazom toho, čo sme zažili pri starších. Zároveň nás dokáže často dojať, až nám od šťastia vháňa slzy do očí.“

Fotografovanie ako psychohygiena

Od detstva ho fascinovala príroda. Stále z nej čerpá silu a poskytuje nevyhnutný relax. „Keď sme išli s triedou na školský výlet do Tatier, otec mi požičal starú manuálnu zrkadlovku Lomo. Vysvetlil mi, ako nastaviť clonu a expozičný čas. Film mi potom vyvolal doma v kúpeľni pri červenom svetle,“ spomína Aleš. „Odvtedy som fotiť neprestal. Postupne som skúšal všetko, čo malo šošovku, od mobilov až po jednorazové kompakty. Keď som sa zamestnal, dovolil som si už kvalitnejšie fotoaparáty.“ Okrem záberov divej prírody ho baví astrofotografia. Vesmír považuje za veľkú záhadu. „Kvôli foteniu deep sky objektov, hmlovín, galaxií a mračien som si kúpil hviezdársky teleskop s GoTo navigáciou a prešiel na modernú

zrkadlovku s pamäťovými kartami a vymeniteľnými objektívmi,“ priznáva Aleš. Drahý koníček ho časom prinútil zriadiť si živnosť v umeleckej oblasti a ponúkať svoje fotografie a videá na predaj. Alešova fotografia nočnej oblohy reprezentovala Slovensko na svetovej výstave EXPO 2022 v Dubaji a kysucká Hvezdáreň ju zaradila do publikácie Pod tmavou oblohou II., venovanej vplyvu svetelného smogu na viditeľnosť hviezd.

Lásku k lietaniu a zachytávaniu prírodných scenérií spojil v projektoch Slovensko a Česko z neba a Čarovné Slovensko. „V svetovej fotografickej súťaži, ktorú organizuje dubajský princ Hamdan bin Mohammed Al Maktoum, som sa prebojoval do finále s nočnou fotografiou zasneženej krajiny v okolí Liptovskej Lúžnej,“ chváli sa Aleš. Pravidelne posiela svoje práce do rezortnej súťaže FotoAtak. „Minulý rok som nestihol termín, ale tento rok si to už postrážim,“ priznáva.

Vďaka kvalitnému fotoaparátu a optike mal vlani príležitosť zúčastniť sa operácie Zelená hranica, v rámci ktorej príslušníci 51. krídla Prešov vrtuľníkmi UH-60 Black Hawk monitorujú našu východnú hranicu. „Primárne ju zabezpečujú kolegovia z Prešova, ale nemali dosť personálu, tak ma dvakrát

oslovili. Letel som iba raz, keďže druhýkrát sa kvôli nepriazni počasia neletelo,“ vysvetľuje rotmajster Mucha. „Lietanie ma baví, rád túto príležitosť opäť využijem.“

Vzhľadom na náročné povolanie a štyri deti potrebuje rotmajster Aleš Mucha pravidelnú psychohygienu. Tú mu poskytuje fotenie divkej zveri v lese. „Tam vypnem, nemyslím na problémy. Nechávam na seba pôsobiť prírodu. Sústreďujem sa na prítomný okamih,“ prezrádza Aleš. „Stretnutia s medveďmi počítam na stovky. Postupujem tak, aby si ma medveď všimol a podľa jeho správania vyhodnotím, či môžem púšťať bližšie, alebo nie. Raz som bol tak blízko, až som nemohol zaostriť. Fofák s objektívom mi ostril až od šiestich metrov. Bola to samica, ktorá šla na ružu.“ Príroda v okolí Liptovskej Lúžnej je hornatá a udržiava ho v kondícii.

Doma varí Aleš

Rotmajster Aleš Mucha je gurmán. Okrem toho, že jedlo rád vychutnáva, vie ho aj pripraviť. „Doma som šéfkuchár. Pečiem koláče, torty, chlieb, pizzu, pripravujem mäsa. Deti ob-

ľubujú vyprážané kuracie rezne a hranolky. Tie však robím len výnimočne. Radšej im pripravujem dusené a varené jedlá. Kde-tu zhrešíme a spravím nám langoše. Ako domestikovaní Liptáci takmer každý týždeň máme bryndzové halušky,“ usmieva sa rotmajster Mucha. „Deti si väčšinou povedia, čo chcú jesť. Každému spravím to, na čo má chuť.“ V dcérke Leuške má skvelú pomocníčku. Aleš sa učil piecť pizzu v Kallábrii. „Časom si chceme s manželkou otvoriť pizzeriu a detské centrum,“ sníva Aleš. Teraz sa sústreďuje na splatenie hypotéky a na to, ako zabezpečiť rodinu a zároveň sa naplno venovať koníčkum. „Plánujem sa zapojiť do Žandárskeho zboru. Pre nás, slúžiacich v dvadsaťštyrihodinových službách to bude výhodne.“ Najdôležitejšou je preňho rodina. „Deti odzrkadľujú to, čo majú doma. Učím ich nebáť sa inakosti, ozvať sa, keď sa im niečo nepáči, ale aj podať pomocnú ruku, keď treba. Chceme z nich s manželkou vychovať slušných a pozitívnych ľudí.“

Text: Zuzana Mildeová

Foto: rtm. Aleš Mucha



Ako vojenčili husári

Husári boli typicky uhorský druh ľahkého jazdectva. Ich pomenovanie sa viaže na výraz korzár (z latinčiny cursor – rýchly posol), ktorý sa v priebehu 14. storočia na Balkáne transformoval na gusar, hursar a pôvodne označoval ľúpežníka na koni.



Uhorskí husári útočia na francúzske pozície v bitke pri Verone v roku 1799

Vznik husárov ako druhu jazdeckého vojska súvisí s bojom Uhorska proti Osmanskej ríši, keď od 15. storočia predstavovali účinný náprotivok osmanskej jazde – sipáhiom. Ako súčasť svojho žoldnierskeho vojska ich spomína kráľ Matej Korvín v liste z 10. marca 1481, kde píše, že popri ťažkých jazdcoch „druhým druhom je ľahké jazdectvo, ktoré nazývame husármi; požadujú štvrtročne 10 zlatých od koňa, lebo inak by nebojovali.“

Husári spočiatku neboli rozhodujúcou silou jazdectva, ale ľahká výzbroj – šabľa a kopija, ktorú neskôr nahradila krátká karabína a pár pištolí – im umožňovala mimoriadnu mobilitu. Spočiatku plnili najmä prieskumné, záškodnícke i prenasledovateľské úlohy, postupom času vzrástol ich význam a podiel na priamej útočnej činnosti.

Prvé stále pluky

Už pred virvarom protihabsburských povstaní, ktoré umocňovalo aj ustavičné osmanské nebezpečenstvo, sa husári ako druh ľahkej jazdy výborne osvedčili. Prednosti husárskej jazdy chcel viedenský dvor využiť aj vo vojne o falcké dedičstvo 1688 – 1697. Nariadením cisára Leopolda I. preto zriadili prvé dva pravidelné husárske pluky habsburskej armády, každý v počte tisíc mužov. Na základe cisárskeho patentu z 10. decembra 1688 ich dal sformovať generál Adam Cobor (Czobor), majiteľ Šaštínskeho panstva. Jednému pluku velil on sám, velenie druhého prevzal jeho zať plukovník Ján Pálfi (Pálffy),

neskôr poľný maršal a v rokoch 1741 – 1751 uhorský palatín. Oba pluky verbovali na území Slovenska. Do habsburskej armády ich začlenili v roku 1689. Tretí pravidelný husársky pluk vznikol v roku 1696.

Keďže efektivita husárov sa prejavila aj počas vojny o španielske dedičstvo (1701 – 1714), tento druh ľahkej jazdy si získal veľkú obľubu a počet husárskych plukov narastal. V roku 1711 po uzavretí Satmárského mieru, ktorým sa skončilo posledné protihabsburské stavovské povstanie v Uhorsku, bolo v habsburskej armáde sedem husárskych uhorských plukov, ale iba jeden peší uhorský pluk. V roku 1765 mala

habsburská armáda až 17 husárskych plukov, potom ich počet postupne klesal a v roku 1780 sa ustálil na 9. Po skončení napoleonských vojen mala monarchia 12 husárskych plukov, roku 1914 pred Veľkou vojnou bolo v spoločnej c. a k. armáde 16 a v uhorskej vlastibrane (honvédstve) 10 husárskych plukov.

Silná uhorská tradícia

Vo výstroji a výzbroji husárov sa prejavil výrazný vplyv uhorskej tradície. Vyznačovali sa charakteristickou rovnošatou uhorského strihu, najmä dolománom a mentiekou s bohatým šnurovaním. V prvej polovici 18. storočia nosili na hlave kalpak – vysokú čiapku lemovanú kožušinou. Husári najviac vynikali pestrosťou rovnošaty, lebo farbu dolománu, mentieky (vrchného krátkeho kožúška), aj nohavíc dlho určovali príslušní majitelia plukov.

Dolomány i mentieky boli zväčša červené, zelené, modré alebo hnedé. Pri úzkych nohaviciach prevládala najmä červená a modrá farba. Husári však zásadne nenosili zelené nohavice, čo súviselo s tradovanou poverou ešte z čias osmanských vojen. Zelená bola totiž posvätnou farbou islamu, a ak vraj Osmaní chytili niekoho, kto si zelenou látkou zahaľoval intímne časti tela, hneď ho narazili na kôl.

Ani zavedenie predpísaných uniforiem armády za Márie Terézie neovplyvnilo strih husárskej rovnošaty. Namiesto kalpaku sa pokrývkou hlavy



Husár Pálfiho (neskôr 9.) husárskeho pluku na prelome 17. a 18. storočia



Útok husárov 9. husárskeho pluku za protiosmanskej vojny roku 1789

stal čakov. Jednotlivé husárske pluky kombinovali farbu čakova s farbou dolománu, od roku 1772 boli určené len štyri možné farby husárskej uniformy: tmavomodrá, svetlomodrá, tmavozelená a svetlozelená. K zelenému dolománu sa nosili červené nohavice. Každý husár musel podľa dávneho zvyku nosiť fúzy.

Výcvik a život v tábore

Husári pred nasadením do boja absolvovali dôkladný výcvik. Išlo najmä o sedlanie, nasadenie na koňa a zosadenie. Jazdec sa musel naučiť ovládať koňa v rôznych rytmoch pohybu a pri prekonávaní prekážok. Celý výcvik bol zameraný na dokonalú súhru medzi jazdcom a koňom. K tomu sa pridružilo ovládanie základných jazdeckých zbraní, čiže sečných pobočných zbraní, pištolí a karabín. Po skončení základného výcviku jazdci nacvičovali súčinnosť v rámci švadrón a iných bojových formácií s cieľom zvládnuť bojovú taktiku.

Život vo výcvikovom či v zimnom tábore, ako aj v poli bol pomerne náročný. Každý husár sa musel starať o svojho koňa. Počas táborenia bol presne stanovený čas na kŕmenie koní, a to ráno o piatej a ôsmej hodine, napoludnie o dvanástej, potom o šesťnásť a dvadsať hodine.

Najmenej dvakrát v týždni bol polhodinový výcvik jazdy na koni. Nacvičovali sa rôzne druhy jazdeckých pohybov, a to cval a trysk, čiže 300 respektíve 500 krokov za minútu, ďalej preskakovanie prekážok a pohyb vo väčších formáciách. Počas jazdy rovným terénom musel jazdec splniť limit 60 km za deň. Používanie šable, pištole a karabíny sa nacvičovalo na drevených alebo slamených atrapách nazývaných turecké hlavy. Streľbou jazdca v sedle za pohybu si počas výcviku aj kone privykali na bojový ruch.

Husári sa verbovali takmer výlučne v Uhorsku, no nezostali iba uhorskou špecialitou habsburského jazdeckta, lebo už od prelomu 17. a 18. storočia si husárske pluky zriadili aj iné európske armády. Jadrom týchto plukov sa stali niekdajší kuruci, ako aj dezertéri či zajatci z radov habsburskej armády.

Husári proti husárom

Za vojny o poľské dedičstvo v rokoch 1733 – 1735 bojovali viaceré husárske jednotky a pluky zložené z uhorských rodákov v zostave takmer každej armády. Muži z Uhorska, teda aj Slovenska, sa ocitli na bojiskách nielen ako spojenci, ale aj ako protivníci. Francúzska armáda mala v tejto vojne tri husárske pluky. Ich majiteľmi a veliteľmi boli francúzsky generál Juraj Ráttky, bývalý kurucký plukovník; generál a neskôr maršal Francúzska Ladislav Berčeni



Husár 9. husárskeho pluku roku 1900

(Bercsényi), rodák z Prešova a niekdajší kurucký kapitán; a napokon vtedy sotva 30-ročný francúzsky plukovník a neskôr generál Valent Jozef Esterházi (Eszterházy), rodák z Košíc. Do Veľkej francúzskej revolúcie bolo vo francúzskej armáde zriadených 17 husárskych plukov, revolučné zmeny prežilo len šesť z nich. Pod husárskym označením pôsobili jazdecké pluky až do roku 1941, keď boli zrušené. Priamym nositeľom a pokračovateľom husárskych tradícií vo francúzskej armáde je prieskumné vojsko.

Vo vojsku poľského kráľa Stanislava Leszczyńskiego velil jazdeckému zoskupeniu 820 mužov poľský plukovník Adam Javorka, bývalý kurucký kapitán, rodák z Veľkých Kostolian. V zostave ruskej armády operoval silný, viac než tisícčlenný husársky pluk. Velil mu ruský plukovník Ján Čerei (Cserei), niekdajší podplukovník vo vojsku Františka II. Rákociho. Jadro pluku tvorili bývalí kuruci, ale už od roku 1726 pluk legálne verboval ďalších príslušníkov aj na území Uhorska. Prvým veliteľom bol voľakedajší kurucký plukovník a ruský



Husár v zimnom oblečení na prelome 19. a 20. storočia

generál Adam Mariáši (Mariássy), potomok šľachtického rodu z Markušoviec, ktorého cár Peter Veľký dokonca vymenoval za hlavného veliteľa ruského husárskeho vojska, pozostávajúceho vtedy zo štyroch plukov.

Od 18. storočia husárske jednotky jestvovali v 34 štátoch, a to najmä v radoch viacerých armád nemeckých krajín. Početným kontingentom husárov disponovala pruská armáda, ktorá napríklad na začiatku sedemročnej vojny mala v roku 1757 až osem husárskych plukov, o rok neskôr kráľ Fridrich II. postavil aj deviaty, v sile 1 266 husárov.

Napokon sa žiada aspoň letmo pripomenúť významného husárskeho veliteľa a vojvodu maršala Andreja Hadika, ktorý sa preslávil najmä tým, že v roku 1757 ako veliteľ vybraných husárskych švadrón a peších práporov (okolo 3 500 mužov) nečakane napadol a obsadil Berlín. Dobytie Berlína sa síce nestalo zvratom vojny, no odvtedy sa v Európe traduje pojem „husársky kúsok“ (po francúzsky *tour d'hussard*, v nemčine *Hussarenstück*).

Text: doc. PhDr. Vladimír Segeš, PhD.



Príslušníci 4. husárskeho pluku a ich veliteľ plukovník Jozef Simonyi sediaci na Napoleonovom cisárskom tróne v zámku Fontainebleau v apríli 1814

Seniori v pohybe

Športovanie nie je otázkou veku, ale chuti – tak hovoria naši športujúci kolegovia, ktorí už nemajú ani dvadsať, ani tridsať, pritom stále sú to borci.

Nedá sa to nazvať tréningom, pretože behám pre radosť,“ povedal nám 61-ročný major v. v. Miroslav Gálik, ktorý si týždenne obúva maratónky aspoň trikrát.



Behá pre radosť

Aj preto tohtoročný 77. ročník Národného behu Devín Bratislava dokázal odbehnúť aj so symbolickou zástavou Klubu bratislavského 1. prieskumného práporu. Prápor bol síce v bratislavských Vajnoroch už v roku 2000 zrušený, ale o tom, aká to bola skvelá partia vojakov svedčí, doteraz ich aktívne fungujúce občianske združenie. No a M. Gálik, ktorý takmer 12-kilometrový cestný beh zvládol už pätnásťkrát, ho prezentuje aj takto.

Slúžil v Liptovskom Mikuláši, Beroune, Prahe, Topolčanoch a Bratislave, pričom celý život športoval nielen preto, lebo bol vojenským telocvikárom. „Tešili ma azda všetky športy. Okrem behu bol pre mňa top windsurfing,“ spomenul vytrvalec, ktorý by pocit z behu pre radosť doprial každému seniorovi, ako aj tým mladším. Devín behá s vojenskou zástavou preto, lebo bol za organizáciou prvých ročníkov legendárnych pretekov stála bratislavská vojenská posádka. V tom čase mali československí vojaci, často bežiaci aj v uniformách, výraznú prevahu tiež v štartovnom poli. Napríklad v roku 1935 bolo zo 135 bežcov až 125 vojakov. Tento rok v tradícii pokračovalo 10 príslušníkov Čestnej stráže prezidenta SR. M. Gálik síce v uniforme nebežal, ale zástava 1. prieskumného práporu symbolizovala tiež časť bratislavskej vojenskej histórie. No

a v júni sa s ňou postavil aj na štart 11-kilometrového terénneho Behu Jozefa Gabčíka v Žiline.

Každodenná cyklistika

„Ako to, že ste júnový 7. ročník turistického podujatia Duchovne po stopách hrdinov nielenže spolu s kolegami organizovali, ale ste ho aj v pohode prekračali? Pritom to bolo za tri dni 82 kilometrov zväčša v náročnom horskom teréne, išli ste v kanadách a vo svojich 56 rokoch ste v pohode stíhali aj s o generáciu mladšími účastníkmi?“ spýtali sme sa podplukovníka v. z. Milana Gajdoša, riaditeľa správy Ústredia ekumenickej pastoračnej služby v Ozborených silách SR a ozbrojených zboroch SR (na fotografii vľavo). „Predovšetkým sa musí chcieť a nesmiete sa báť, inak ste to vzdali už dopredu. No nie, že by ma neboleli nohy. Nemám totiž žiadnu špeciálnu diaľkovoturisticú prípravu. No hýbať sa snažím každý deň. Keď si po práci na chvíľku zdriemnem, vyrážame každý podvečer s manželkou aspoň na 20-kilometrový cyklistický okruh.“



Karatista nad 55

Vojenský policajt nadrotmajster Robert Prôčka 55. narodeniny oslávil vo svojej kategórii v športovom zápase kumite ziskom majstra Slovenska bez rozdielu váh.

Skúsený „ochrankár“ je karatistom od roku 1984. Môže sa pochváliť napríklad tretím miestom v kumite družstiev na Majstrovstvách sveta v Taliansku v roku 2005, ale dnes ho ešte viac teší, že sa mu darí pri športe zostať celý život. V Bratislave s bývalým špičkovým karatistom Lubošom Ráchelom založili pred 22 rokmi klub Monarch a dnes v ňom športuje 70 členov, dospelých aj detí. Vo Vojenskej polícii slúži dve desaťročia, pre kolegov je tiež inštruktorom boja zblízka. A čo zranenia? „Iste, niekoľkokrát som mal zlomené palce na nohách, niekedy si to odniesol zub, ale nič vážne. Za štyri desaťročia s karate som mal menej zranení, ako niektorý futbalista



za jednu sezónu,“ usmial sa nrtm. R. Prôčka, nositeľ troch čiernych opaskov, 77- násobný darca krvi a laureát Vojenského činu roka za záchranu života.

Futbalové kamarátstva

„Futbal sme ako lekári a zamestnanci bývalej bratislavskej vojenskej nemocnice začali medzi sebou hrať už v roku 1992 – a hrávame ho doteraz,“ spomenie MUDr. Jozef Marko, podplukovník v. v. „O tri roky neskôr sme už mali aj tím, s ktorým sme chodili na rôzne zápasy v meste. Organizovali sme veľký turnaj o putovný pohár našej vojenskej nemocnice a mali sme úspechy tiež v rámci celého Slovenska,“ usmeje sa dnes už súkromný 68-ročný stomatológ.

Prvý líder tohto neformálneho lekárskeho tímu bol MUDr. Branislav Delej. No keďže ten za futbalovou loptou dávnejšie nebehá, už dlhšie je organizovanie vzájomných zápasov či kamarátskych stretnutí práve v réžii J. Marka. Súčasťou „mančaftu“ je od jeho začiatku a v opere má aj ich športovú kroniku (na fotografii z mája t. r. stojí vľavo, vedľa neho je MUDr. Tomáš Horváth, major v. v., zástupca primára úrazovej chirurgie v bratislavskej Nemocnici sv. Michala).

„Pravdaže, je to iné, ako keď sme mali veľkú podporu vedenia našej už dávno zrušenej vojenskej nemocnice. No tak, ako sme boli výborná partia v nemocnici, podobne sme boli super tím aj na ihrisku – a je veľmi vzácné, že tie väzby pretrvávajú dodnes.“



V jednej z bratislavských vysokoškolských telocviční sa stretávajú každý štvrtok. Zväčša z vojenského zdravotníckeho prostredia pribrali aj ďalších, aby sa ich vždy stretlo aspoň desať. Keď J. Marko spolu s kamarátmi v máji zorganizoval priateľské stretnutie pri príležitosti 30. výročia vzniku ich lekárskeho vojenského futbalového tímu, spomínali, ako to bolo

super vybehať sa a hoci aj zakričať si na ihrisku bez ohľadu na hodnotnosť či služobnú hierarchiu. Vášeň z hry z nich nevyprchala ani dnes. „Futbal je kontaktný šport, občas sa drobné zranenia vyskytnú, hoci sa snažíme, aby ich bolo čo najmenej. V každom prípade nám drobné riziko za ten skvelý pocit z futbalu, ako aj z našich kamarátstiev, jednoznačne stojí.“

Telocvikár a džudo

Úradujúcim vicemajstrom Slovenska v džudo do 90 kg medzi 45-až 50-ročnými mužmi je podplukovník Martin Bielač, hlavný telocvikár ozbrojených síl. Len tesne neobhájil slovenský titul z minulého roka. S džudom doma v Martine začal keď mal 8 rokov. Ako reprezentant získal piate či siedme miesto na majstrovstvách sveta, piate na Európe a niekoľko titulov majstra Slovenska. „Ešte stále trénujem trikrát týždenne v klube. Okrem toho mávam kondičné tréningy. A ak sa mi v minulosti zranenia nevyhýbali, teraz som v pohode.“

Pplk M. Bielač (na fotografii v strede) ako vojenský telocvikár začínal v martinskej posádke v roku 2005. „Som s Martinom zrastený a hoci chodím do Bratislavy na týždňovky, aspoň cez víkendy pomáham v našom klube mládežníckym



trénerom. Tiež s mladými športovcami cestujem po Slovensku na súťaže.“ A čo na to rodina? „Je pravda, že niekedy sa takmer nevidíme ani cez víkendy, lebo manželka je tiež športovo založená. Hráva volejbal. Chápe ma a podporuje. No nielen mňa. Veď aj dve z našich troch detí sa venujú džudo.“

A či je dobré venovať sa športu aj vo vyššom veku? „Vojakom to azda ani hovoriť nemusím. A ak niekto hovorí, že ho limituje vek a preto hľvie, tak sa iba vyhovára. Je to len o chcení, lebo primerane športovať sa dá v každom veku. Napríklad na naše džudistické súťaže prichádzajú aj sedemdesiatnici a mastia sa na žinenke jedna radosť.“

Pavol Vitko

Foto: archív a autor





Foto: SITA



Emma má zlato

Atlétka Vojenského športového centra Dukla Banská Bystrica Emma Zapletalová 12. júna na mítingu Bislett Games v nórskom Osle v behu na 400 m cez prekážky dobehla na skvelom druhom mieste s druhým najlepším časom v kariére 54,44 sekundy. Na 48. ročníku Atletického kritéria SNP zvíťazila na 400 metrov časom 51,81 s a prekonal polstoročný slovenský rekord Jozefíny Čerchajovej. Na medzinárodnom mítingu v Ženeve 21. júna triumfovala na 400 m cez prekážky časom 54,24 sekundy, čím vytvorila svoj druhý slovenský rekord v priebehu niekoľkých dní.

Zverenkyňa holandského trénera Brama Petersa zároveň splnila prísny limit 54,65 na septembrové majstrovstvá sveta v Tokiu. Po Gabriele Gajanovej (800 m) a Dominikovi Černom (chôdza na 35 km) je treťou Slovenkou s istotou štartu na šampionáte. V Osle ju zdolala len bývalá olympijská víťazka Dalilah Muhammadová z USA (53,34), tretia skončila stotinku za Emmou panamská rekordérka Gianna Woodruffová (54,45). Dvadsaťpäťročná slovenská reprezentantka, odchovankyňa nitrianskej atletiky, štartovala v Diamantovej lige po štvrtý raz a dosiahla životné maximum.

Slovenská rekordérka nepatrila pred pretekmi medzi favoritky, no z druhej dráhy odštartovala rýchlo a už po dvoch prekážkach sa dostala na priebežnú štvrtú pozíciu. Po šiestej figurovala na bronzovej priečke a potom sa posunula ešte o jednu vyššie. V záverečnom finiši zvíťazila súbou s Panamčankou Gianou Woodruffovou, no druhé miesto si udržala, čo potvrdil aj fotofiniš.

„Až mi skoro slzy tečú. Nevieť, či by som si niekedy pomyslela, že budem druhá na Diamantovej lige, čo ma nesmierne teší. Je to sezónne zlepšenie z druhej dráhy, je to super. Čo sa týka behu, bolo to podľa plánu, nebolo tam zakopnutie. Určite tam nájdeme nejaké chybičky s trénerom, ale je to super,“ povedala Zapletalová.

Doteraz zabehla lepší čas iba raz, keď v roku 2021 triumfovala na majstrovstvách Európy do 23 rokov v Estónsku výkonom 54,28 sekundy. V Osle potvrdila stúpajúcu formu, na zlatom mítingu FBK Games v holandskom Hengele skončila na treťom mieste s časom 54,71 s. Vtedy ju zdolali iba Femke Bolová a Woodruffová.

Emma Zapletalová je prvá slovenská zástupkyňa, ktorá sa v aktuálnej sezóne predstavila na podujatí Diamantovej ligy. V prestížnom seriáli štartovala zatiaľ trikrát, v Ríme 2020 skončila siedma, v Gatesheade 2021 obsadila štvrté miesto a v Paríži 2021 bola šiesta.



Raketová militariáda

Trinásty ročník Majstrovstiev OS SR v raketovej militariáde odštartoval veliteľ 11. brigády Vzdušných síl OS SR Nitra plukovník Ján Koreň. Počas piatich dní si na tenisových kurtoch Chrenová a v nitrianskej mestskej športovej hale zmeralo sily v tenise, bedmintone a squashi 26 profesionálnych vojačiek a vojakov. Za tenis si do Liptovského Mikuláša odniesli víťazné poháre vojak 1. stupňa Juraj Gajdoš z Akadémie ozbrojených síl generála M. R. Štefánika a rotmajsterka Katarína Gablasová z Personálneho úradu OS SR. V bedmintone sa v dvojhre najlepšie umiestnili príslušníci 51. výcvikovej základne Žilina a nadporučík Vladan Pevný z 2. brigády vzdušných síl, ktorý obsadil prvé miesto aj vo štvorhre s príslušníkom Veliteľstva síl pre špeciálne operácie Trenčín. Štvrtok a piatok patrili squashu. V kategórii mužov získal zlato rotmajster Patrik Babindai z 13. mechanizovaného práporu Levice a v kategórii žien opäť rotmajsterka Katarína Gablasová z Personálneho úradu Liptovský Mikuláš.

Text a foto: (zm)

Memoriál Edmunda Makovníka



Zástupca veliteľa 2. brigády Vzdušných síl OS SR vo Zvolene podplukovník Miloš Pešť otvoril 9. júna jedenásty ročník Memoriálu kapitána Edmunda Makovníka, 24-hodinovej súťaže v základných bojových zručnostiach. Prvá disciplína preverila teoretické vedomosti piatich štvorčlenných družstiev zložených z príslušníkov podriadených jednotiek brigády, z taktickej, spojovacej, zdravotnej prípravy a RCHBO. Pokračovali streleckou súťažou a zrýchleným

26-kilometrovým presunom so záťažou. Súťažiaci potom čakal prechod kontaminovaným priestorom, nadviazanie spojenia a odovzdanie správy pomocou morzeovky. So zaviazanými očami rozoberali a skladali zbrane Sa-58 a Pi-82, absolvovali prekážkovú dráhu, preskúšanie z rozpoznávania leteckej techniky, ťahanie vozidla AKTIS na 15 metrov na čas a na záver odsúvali zraneného z bojiska. Tretie miesto obsadila prvá rota rádiotechnického prieskumu NOPCEN z Prešova, druhé sa umiestnilo družstvo roty podpory velenia vzdušných síl. Putovný pohár odovzdal víťaznému družstvu zloženému z príslušníkov OPCEN veliteľ brigády plukovník Patrik Paulovčík. Takto si príslušníci brigády opätovne pripo-

menuli kapitána Edmunda Makovníka, dlhoročného príslušníka útvaru, ktorý tragicky zahynul v roku 2013 v misii ISAF v Afganistane.



Zuzana Mildeová • Foto: autorka, OS SR

Hudba a šport

Veliteľstvo posádky Bratislava 10. a 11. júna zorganizovalo v areáli Vojenského športového centra Dukla Banská Bystrica druhý ročník Turnaja v malom futbale pre príslušníkov OS SR, študentov stredných a vysokých škôl. Zúčastnilo sa na ňom desať dvanásťčlenných družstiev rozdelených do dvoch skupín. V prvej hrali žiaci štyroch stredných škôl z Banskej Bystrice a Zvolena spolu so študentmi Univerzity Mateja Bela, druhú tvorili tímy kadetov AOS a Veliteľstva posádky Bratislava, 81. krídla Sliač, 11. brigády vzdušných síl Nitra a 1. mechanizovanej brigády Topoľčany. Putovný pohár si vybojovali žiaci Strednej športovej školy Banská Bystrica. Druhí skončili kadeti AOS, tretí boli študenti Univerzity Mateja Bela. Podujatie ukončil koncert Vojenskej hudby Banská Bystrica a Adama Ďuricu v Športovej hale Dukla Banská Bystrica.



**ZVÄZ VOJAKOV
SLOVENSKEJ REPUBLIKY**

**Veliteľstvo Síl
pre špeciálne operácie**

pozyva
slovenských vojakov,
ich rodinných príslušníkov
a turistov
na



**MINISTERSTVO
OBRANY
SLOVENSKEJ REPUBLIKY**
Realizované a finančnou podporou Ministerstva
obrany Slovenskej republiky v rámci dotačného
programu. Za obsah tohto dokumentu je výlučne
odpovedný Zväz vojakov SR.

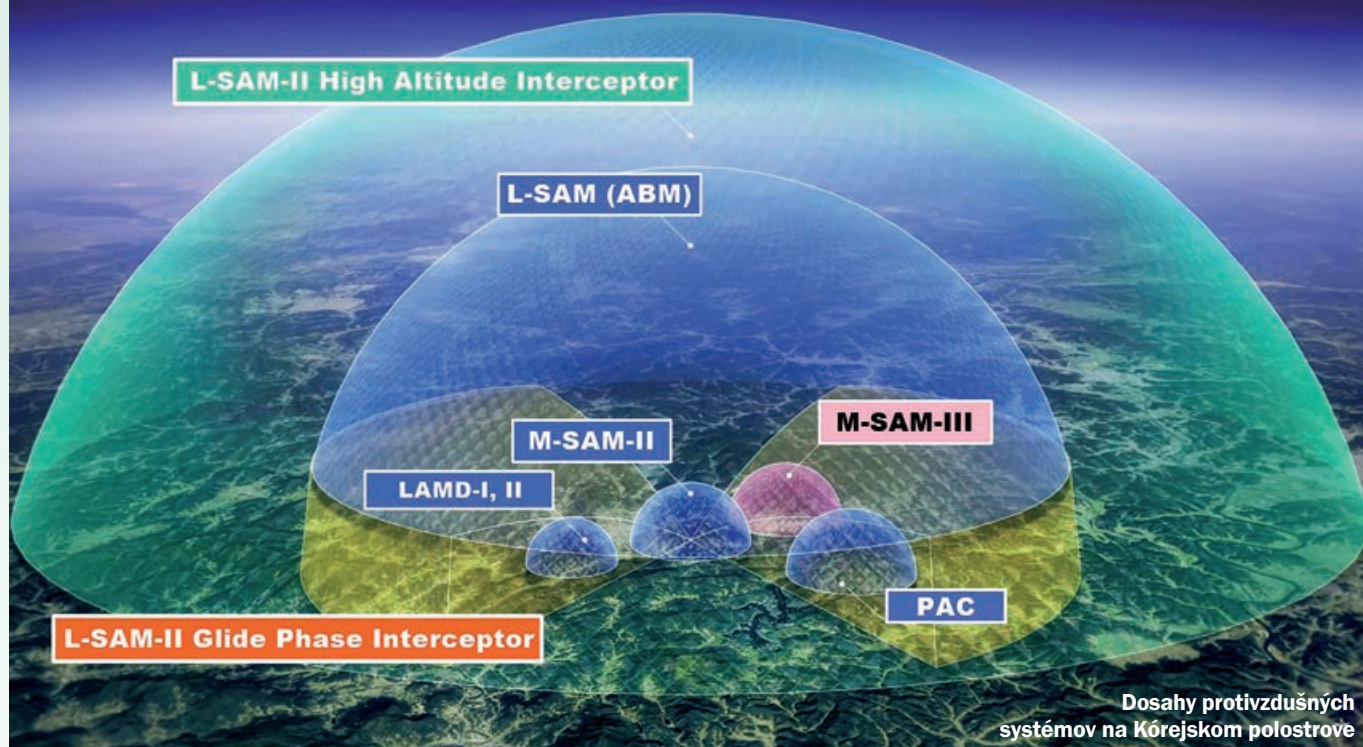
**HORÁM ZDAR!**

**KRIVÁŇ**

6. septembra 2025

30. MEDZINÁRODNÝ VOJENSKÝ VÝSTUP

INFO:
ODCHOD ÚČASTNÍKOV:
Z TROCH STUDNÍČIEK - DO 08.00 HOD.
ZO ŠTRBSKÉHO PLESA (LIEČEBNÝ DOM SOLISKO) - DO 08.00 HOD.
PROSÍME ÚČASTNÍKOV, ABY SA OBLÍČILI A OBLIEKLÍ NA PODMIENKY
VYSOKÝCH TATIER. KAŽDÝ ÚČASTNÍK MUSÍ MAŤ UZATVORENÉ
POISTENIE NA VLASTNÉ NÁKLADY. ORGANIZÁTOR NEBUDE ZNÁŠAŤ
NÁKLADY ZA NEDODRŽANIE TEJTO PODMIENKY.
ÚČASTNÍCI VÝSTUPU ODBRÁJIA:
NA VRCHOLE ÚČASTNÍCKY LIST S VRCHOLOVOU PEČIATKOU.
V AREÁLI ŠTRBSKÉHO PLESA KOREŠPONDENČNÝ LÍSTOK
S MOŽNOSŤOU ODOSLANIA SLOVENSKOU POŠTOU.



Dáždnik na obranu pred severným Kimom

Keď Severná Kórea začala koncom 90. rokov úspešne testovať balistické rakety dlhšieho doletu, vzbudilo to v okolitých štátoch nielen obavu, ale aj potrebu reakcie v zmysle adaptácie na prípadnú hrozbu.

Ako sa podarilo s touto novou sofistikovanou hrozbou vyrovnáť, si ukážeme na prístupe Južnej Kórei a Japonska. Oba štáty k nej pristúpili veľmi vážne. A to prostredníctvom nákupov zavedených zahraničných systémov, koprodukcii a spoločného vývoja systémov so spojencami, ale aj vlastnou domácou produkciou.

Spolupráca Soul – Moskva

Oteplenie medzinárodných vzťahov po konci studenej vojny prinieslo užšiu spoluprácu medzi dovtedy dvomi znepriatelenými blokmi aj vo vojenskej oblasti. Južná Kórea chcela už v 90. rokoch emancipovať svoj zbrojný priemysel v oblasti protivzdušnej obrany a nahradiť systémy MIM-23 HAWK vo svojich ozbrojených silách. Ruská federácia zase potrebovala finančné zdroje na pokračovanie vývoja pripravovaných protiletadlových systémov S-400 Triumf a S-350 Vityaz (nástupcovia systémov S-200 Vega respektíve S-300P v ruských ozbrojených silách). Vznikol tak projekt kórejského systému protivzdušnej obrany stredného dosahu KM-SAM block 1, ku ktorému Rusko prispelo výrazným technologickým transferom. Na druhej strane Rusko využilo kórejské skúsenosti v elektronike a digitalizácii a zo spolupráce čerpal aj projekt spomínaného S-350. No napriek tomu, že KM-SAM a S-350 majú veľmi podobný technologický základ, ide o dva samostatné systémy. Oba štáty k nim vlastnia know-how a licenčné práva. Nie sú navzájom závislé pri ich nasadzovaní, ďalšom vývoji, výrobe či predaji do zahraničia. KM-SAM prvýkrát vstúpil do výzbroje v roku 2015.

Južná Kórea systém KM-SAM ďalej modernizovala a samostatne vyvinula verziu block 2 s dlhším doletom, ktorá sa

dočkala aj exportných úspechov v Iraku, Saudskej Arábii či Spojených arabských emirátoch.

Autonómna cesta Južnej Kórey

Našou témou je obrana proti balistickým hrozbám a tú protiletadlový systém s doletom 50 kilometrov a dostupom 15 – 20 kilometrov nedokáže ponúknuť. Kľúčovým parametrom antibalistickej obrany nie je tak ako pri protiletadlovej dolet, ale dostup, ktorý určuje, v akej výške môže prísť k zostreleniu rakety a je rozhodujúcim faktorom pre plochu, ktorú dokáže ochrániť jeden systém. Preto Južná Kórea využila skúsenosti z vývoja KM-SAM, rozhodla sa osamostatniť aj v oblasti ochrany pred balistickými raketami dlhého doletu a vyvinúť systém L-SAM block 1 s dostupom vyše 40 kilometrov (parameter porovnateľný s raketami PAC-3 MSE amerického systému Patriot). Vo vývoji je aj variant block 2 s dostupom vyše 120 kilometrov, čiže parametre podobné raketám Talon z amerického systému THAAD. Block 2 tak bude schopný efektívne chrániť pred akýmikoľvek balistickými raketami potenciálne ohrozujúcimi Južnú Kóreu aj pri nie veľmi hustom rozmiestnení jednotlivých systémov. Vstúpiť do výzbroje by mal v roku 2028. Počíta sa aj s protiletadlovým variantom L-SAM, približne v kategórii S-400, SM-6 alebo Pac 2. Potrvá však ešte roky, kým L-SAM dosiahne aspoň IOC. Dovtedy je Južná Kórea chránená sieťou protivzdušnej obrany veľmi podobnou tej americkej. Zo zeme ju chráni systém Patriot vyzbrojený protiletadlovými raketami PAC-2, aj antibalistickými PAC-3. Americký vplyv demonštruje fakt, že ťažisko najlepšej juho-kórejskej protivzdušnej obrany sa nachádza na mori. A to i napriek skutočnosti, že primárne hrozby pre krajinu sú v jej

blízkom susedstve, a teda nepotrebuje projektovať silu cez polovicu planéty. Konkrétne spočíva na torpédoborcoch triedy Sejong vybavených systémom Aegis.

Aegis označujú ako najvyspelejší a najkomplexnejší systém protivzdušnej obrany na svete. Na jeho vrchole budú aj v prípade Južnej Kórey antibalistické a protisatelitné rakety SM-3 a (nielen) protiletadlové SM-6. SM-3 atakujú dostup 1 000 km (za predpokladu, ak Južná Kórea nakoniec kúpi americko-japonský variant block 2) a poskytnú efektívne pokrytie aj proti ICBM. Nákup SM-6 schválili v roku 2023 a plán na nákup SM-3 v roku 2024. Ráta sa aj s osadením L-SAM na tieto lode, čím zapadnú do celého pripravovaného viacvrstvového systému protivzdušnej obrany KAMD. Ten bude zastrešovať vyššie spomenuté systémy na spôsob amerického IBCS.

Antibalistické ambície Japonska

V prípade Japonska sa dá hovoriť o značne skromnejších domácich antibalistických ambíciách. Japonsko má históriu vlastného vývoja prevažne menších protiletadlových systémov stredného doletu. Najvýraznejším z nich je Chu-Sam s doletom približne 50 kilometrov, používajúci radar AESA, napriek tomu, že ho zaviedli už v roku 2003.

Japonsko bolo priekopníkom v tejto technológii. Chu-Sam vyvinulo do novej protiletadlovej rakety určenej pre lode A-SAM. K jej nákupu došlo v roku 2024. Vo vývoji bola aj antibalistická verzia Chu-Sam Kai, no už roky o nej nie sú žiadne správy a je možné, že projekt bol zrušený.

Ak sa pozrieme na spoluprácu s USA, tak situácia vyzerá omnoho lepšie. Japonsko, rovnako ako Južná Kórea, využíva systémy Patriot s protiletadlovými aj antibalistickými raketami. Japonci plánovali kúpiť aj pozemnú verziu Aegis, takzvaný Aegis Ashore, ktorý Spojené štáty prevádzkujú v Poľsku a Rumunsku (v našich končinách známejší pod označením „protiraketový štít“). Uvažuje sa aj o jeho umiestnení na pacifickom ostrove Guam. Napokon však z týchto plánov v roku 2020 zišlo a Japonsko používa len námorný variant systému (v Japonsku má názov Aegis Afloat). Aegisom vybavené lode japonského námorníctva sú vybavené aj protiletadlovými raketami SM-6.

Nepochybné zaujímavejší je japonský vklad do vývoja a výroby antibalistických SM-3. Ich upravený a väčší variant



Postavenie systému Patriot v Soule

block 2A (najprepracovanejšia verzia SM-3) je spoločný japonsko-americký projekt (Raytheon s MHI), pričom Japonsko má primárne na starosti výrobu raketového motora, no tiež ďalších častí, ako nosová sekcia či batérie. Je to teda akýsi symbiotický vzťah, kde sú v prípade tejto rakety obe strany navzájom závislé, jedna nedokáže vyrobiť raketu bez súčinnosti druhej. Japonsko pôvodnú čisto americkú verziu SM-3 prvýkrát otestovalo v roku 2007, nákup block 2A bol schválený v roku 2019.

Až čas ukáže, či aj Japonsko bude mať ambície zužitkovať skúsenosti a podobne ako Južná Kórea svoj zbrojný priemysel v prípade ochrany pred novými balistickými hrozbami osamostatniť.

Juraj Kolník



Japonský Chu-SAM Type 03



Podpredseda vlády a minister obrany SR Robert Kaliňák sa zúčastnil na slávnostnom otvorení prestížneho medzinárodného veľtrhu obranných a bezpečnostných technológií IDET 2025 v Brne. Počas podujatia absolvoval bilaterálne stretnutie s ministerkou obrany Českej republiky Janou Černochovou, ako aj s podpredsedom vlády a ministrom národnej obrany Konžskej demokratickej republiky.

„Brniansky veľtrh IDET ponúka nielen najmodernejšiu techniku, výsledky výskumu a vývoja, ale máme možnosť ukázať aj naše produkty a úspechy v oblasti obranného prie-

myslu. V dnešnej dobe sa musíme inak pozeráť na hodnotu mieru, aj na to, ako máme chrániť mier práve prostredníctvom modernizácie, inovácie, spolupráce medzi jednotlivými krajinami, aby sme zabezpečili v našej oblasti európskeho priestoru pokoj a mier,“ povedal Robert Kaliňák.

Na veľtrhu sa prezentovalo aj viacero slovenských štátnych i súkromných spoločností obranného priemyslu s cieľom nadviazať nové partnerstvá a podporiť domácu výrobu v oblasti obranných technológií.

Foto: Jakub Neubauer



Eva, Harpia a Spyder

V slovenskom stánku na medzinárodnom veľtrhu obrannej a bezpečnostnej techniky IDET v Brne sa predstavila aj upravená verzia samohybného mínometu AM120.



Novinka je kompaktnější a ľahšia, vhodná na podvozky 4×4. Nesie aj menší počet granátov (35). Uvažuje sa aj o osadení dlhšieho, až trojmetrového kanónu pre väčší dosah. Nechýbala ani húfnica EVA M2, o ktorú prejavila záujem Malajzia. Premiéru mala slovenská veža TURRA 30 V10. Oproti predchodkyňe ponúka zlepšené situačné povedomie, systém aktívnej ochrany typu HARD-KILL HARPIA či zvýšenú balistickú ochranu. S vežou TURRA 30 sa predstavilo vozidlo Patria AMV XP, ba dokonca i nemecký Boxer 8×8 od Rheinmetallu.

Azda najočakávanejšou novinkou tohtoročného veľtrhu bolo vozidlo Pandur 8×8 EVO. Oproti predchodcovi má novú vežu, zvýšenú balistickú ochranu aj hmotnosť, vďaka tomu však stratilo schopnosť plavby. Je vybavené aj novou elektronikou pre lepšie situačné povedomie a výkonnejším motorom.

Armáda ČR prvý raz ukázala svoj nový systém PVO – izraelský SPYDER SR osadený na podvozku TATRA. Odpa-

ľovač rakiet bol vystavený spolu s radarom IAI MMR. Súčasťou expozície bolo tiež vozidlo MARS s PVO RBS 70 NG, ktoré chce česká armáda obstaráť. Predstavil sa aj český výrobca leteckých motorov PBS. Jeho motory sú v súčasnosti nasadené na Ukrajine v strelách s plochou dráhou letu Palanytsia. Najvýkonnejšie motory od PBS disponujú parametrami porovnateľnými s tými, ktoré sa nachádzajú v strelách Tomahawk alebo SCALP EG.

Nemenej zaujímavý bol český výrobca bojových dronov ovládaných umelou inteligenciou LPP, tiež nasadených na Ukrajine. Umelá inteligencia je popri ovládaní cez optické vlákna druhým spôsobom, ktorým sa Ukrajina snaží obísť všadeprítomné systémy EW, rušiac signál a znemožňujúce tradičné diaľkové ovládanie. Na veľtrhu sa prezentovali aj vystavovatelia z Indie, Južnej Kórey či Kanady – napríklad výrobca ROSHEL so svojím MRAP Senator.

Juraj Kolník • Foto: IDET





MILITARY ENGLISH

KILLER DRONES

Pripravila: Nadežda Kochmanová • Foto: NATO

A drone, also called an UAV (stands for **Unmanned Aerial Vehicle**), denotes an **aerial** platform that operates autonomously or by remote control, with no pilot on board. Various civilian-type drones aside, the military-use UAVs fall into one of three categories: 1) **fixed-wing** – the fastest drones in use, designed to take off and land like airplanes, using wings instead of rotors for lift (such as MQ-9 Reaper or Q-4 Global Hawk); 2) single-rotor – similar to helicopters and more durable than other drones; 3) multi-rotor – most commonly used for surveillance and reconnaissance, as of late converted into use as major **ordnance** carrying platforms in the Russo-Ukrainian war. From a tactical point of view, drones are ideal for surveillance, reconnaissance, intelligence gathering and target acquisition. Drones can be tasked to carry explosives, bombs, and even missiles with varying levels of autonomy; and also, to handle transport, deliver supplies, ammunition, and even medical equipment to remote areas. While most of the drones are reusable, recent years have seen the rise of the kamikaze drones, made to explode on impact or to autodestruct after fulfilling their respective tasks.

Low cost, easy handling and minimal risk to human operators is what makes drones so popular in conflicts. However, as in every military conflict, applied innovations lead to **countermeasures**: after Ukrainian soldiers started to use GPS signals to guide a drone to find Russian artillery; the Russians quickly replied by jamming the drone GPS signals thus forcing the operators to rely on pre-programmed routes until communications can be restored. Other newly invented countermeasures include **spoofer**, nets, drone guns, drone-on-drone combat, and/or software hacks to override controllers and take control of the aircraft.

On June 1, 2025, Ukraine used another innovation in tactics: in an **audacious** move a **swarm** of inexpensive drones flew against Russia's strategic bomber fleet dropping bomblets and damaging or destroying dozens of them in a coordinated attack. The first-person view, or FPV drones, were steered to

their respective targets by a pilot sitting elsewhere with earphones stuck on his ears and eyes glued to a screen. However, experts say that the future of combat drones – at least when it comes to swarms – lies in their autonomy, in the ability to perform surveillance, strategic strikes and support missions without the need of human interaction relying on their AI to learn and increase efficiency and adaptability in real time.

In short: military drones play a unique and critical role in modern defense – from reconnaissance and combat to logistics and training. UAVs might not make fighters and bombers **obsolete** yet, but they have already become a **mainstay** in military arsenals worldwide.

QUESTIONS:

1. Aké základné tri typy dronov rozlišujeme podľa konštrukcie?
2. Ktoré úlohy plnia drony na bojisku?
3. Aké protiopatrenia nasadzujú bojujúce strany na obranu proti útokom dronov?

GLOSSARY

- **unmanned** /ən'mænd/ – bezpilotný
- **aerial** /'ɛriəl/ – vzdušný
- **fixed-wing** /fɪkst wɪŋ/ – s pevným krídlom
- **ordnance** /'ɔɹdnəns/ – strelivo
- **countermeasures** /'kaʊntər mɛʒəʒz/ – protiopatrenia
- **spoofer** /'spu:fər/ – generator falošných cieľov
- **audacious** /ə'deɪʃəs/ – odvážny, drzý
- **swarm** /swɔ:m/ – roj
- **obsolete** /'əbsə,lɪt/ – zastaraný, prežitý
- **mainstay** /'meɪn steɪ/ – opora, pilier



por. Dávid Šturák
štábný kaplán 82. brigády spoločnej podpory Trenčín



Dvojice

Kinematografia a literatúra nám ponúkajú veľa slávnych dvojíc. Winnetou a Old Shatterhand, Bud Spencer a Terence Hill (Šimon a Matúš), Sherlock Holmes a doktor Watson... Takto by sme mohli pokračovať ešte veľmi dlho. Všetky tieto dvojice majú spoločnú črtu. Každý z týchto dvojíc je úplne iný, má úplne iný charakter, povahové vlastnosti, ako ten druhý. Ak však spolu pracujú na spoločnom ciele, vtedy aj napriek týmto odlišnostiam, dosiahnu úspech. V tomto období slávime sviatky dvoch významných dvojíc: svätých apoštolov Petra a Pavla a o niekoľko dní sviatkov svätých Cyrila a Metoda. Aj tieto dvojice sú úplne odlišné a predsa dosiahli spoločný cieľ. Apoštol Peter bol prostý človek, nevzdelaný rybár, ktorého si vybral Kristus. Najprv pri Ježišom umučení Peter zapiera, neskôr – po zoslaní Svätého Ducha sa stáva nebojácnym ohlasovateľom Evanjelia. Pavol bol vzdelaný farizej, ktorý prenasledoval kresťanov. Po jeho zázračnom obrátení sa jeho život úplne zmenil. Stal sa veľkým apoštolom, nazývaným aj apoštol pohanov. Metod, starší z bratov, sa stal dôležitým civilným úradníkom. Po čase ho však svetské záležitosti unavili, preto sa utiahol do kláštora. Konštantín sa stal učencom a profesorom, známym ako Filozof, v Konštantínopole. No tiež odišiel za svojím bratom Metodom do toho istého kláštora. Nasledovali ich spoločné misie, najprv k Chazarom a potom na Veľkú Moravu. Ovocie ich pôsobenia na našom území môžeme vnímať až do súčasnosti. Mať dobrého partnera, priateľa je veľmi dôležité. Každému z nás sa ponúka takýto partner, priateľ, osoba, s ktorou budem môcť vytvoriť perfektnú dvojicu, aby som tak mohol dosiahnuť spoločný cieľ. Tým priateľom, tou osobou, ktorá mi ponúka pomoc prísť do cieľa – nebeského kráľovstva, je sám Ježiš Kristus. Prijmeš túto ponuku?

Joga v živote vojaka

Vojenské povolanie si vyžaduje silu, disciplínu, vysokú odolnosť voči stresu a schopnosť rýchleho rozhodovania v náročných situáciách. V tomto kontexte môže joga – najmä jej dynamická forma ako power joga – slúžiť ako účinný nástroj podpory fyzickej aj psychickej kondície vojaka.

Ako inštruktorka power jogy a vrchná sestra v Letecko-lekárskom centre na Sliachi som mala možnosť pozorovať pozitívny vplyv jogy nielen na telo, ale aj na celkovú psychickú stabilitu a sústredenie. Joga učí vojaka uvedomovať si svoje telo, dych a myseľ, čo je neoceniteľné pri zvládaní stresu a napätia. Pravidelné cvičenie zlepšuje držanie tela, mobilitu, stabilitu a zároveň rozvíja schopnosť sústrediť sa, byť prítomný „tu a teraz“.

V našom centre sa venujeme aj výučbe leteckého personálu v oblasti tzv. ľudského faktora. Práve tam mám príležitosť zaradiť relaxačné techniky a praktické cvičenia, ktoré vychádzajú z jogy. Spätná väzba je veľmi pozitívna – vojaci často sami priznávajú, že aj krátke cvičenia im pomáhajú lepšie zvládať tlak a obnoviť mentálnu rovnováhu.

Joga v kontexte vojenskej služby nie je znakom slabosti, ale vedomým rozhodnutím o posilnení vlastných schopností – fyzických, mentálnych, aj emočných. V dnešnej dobe, keď sa čoraz viac kladie dôraz na psychickú odolnosť, predstavuje joga efektívny a dostupný nástroj osobného rozvoja každého vojaka.

nrtm. Tatiana Čmaradová
vrchná sestra Letecko-lekárskeho centra Sliach



PERSONÁLNY ÚRAD OS SR
v Liptovskom Mikuláši

ODDELENIE VÝCHOVNÝCH A KULTÚRNYCH ČINNOSTÍ

CELOREZORTNÉ SÚŤAŽNÉ PREHLIADKY



FotoAtak 2025

Kategórie: 1. Ozbrojené sily vo fotografii
2. Voľná tvorba

Galéria MIL 2025

Kategórie: 1. Maliarstvo, sochárstvo
2. Úžitkové umenie
3. Detská tvorba

Záverka súťažných prehliadok 12. september 2025

Mediálni partneri:



osveta.mil.sk
personal.mil.sk

Akceleračný program NATO

DIANA

Začalo sa prihlasovanie do výziev akceleračného programu Severoatlantickej aliancie pre obranné inovácie NATO Defence Innovation Accelerator for the North Atlantic (DIANA) na rok 2025. Inovátori a technologickí lídri môžu svoje projektové zámery predkladať do polnoci 10. júla.

Cieľom výziev je podpora deep tech riešení s dvojakým využitím (civilným aj vojenským), ktoré prinesú pokrok v oblasti obrany a bezpečnosti a prispejú k odolnosti členských krajín NATO.

V roku 2025 je vyhlásených desať tematických oblastí, na ktoré sa môžu uchádzači zamerať:

- Energia a elektrická energia
- Pokročilé komunikačné technológie
- Rušené elektromagnetické prostredia
 - Odolnosť ľudí a biotechnológie
 - Kritická infraštruktúra a logistika
- Operácie v extrémnych podmienkach
 - Námorné operácie
 - Odolnosť operácií vo vesmíre
 - Autonómia a bezpilotné systémy
 - Rozhodovanie na základe údajov

Vybraní uchádzači sa zúčastnia na šesťmesačnom akceleračnom programe, ktorý odštartuje v januári 2026. V jeho rámci získajú nielen grantovú podporu vo výške 100 000 až 300 000 eur, ale aj prístup na trhy členských štátov NATO. Program zároveň umožní napojenie na sieť viac ako 180 testovacích centier po celej Aliancii, poskytne odborné poradenstvo od skúsených mentorov a expertov a vytvorí príležitosti na nadviazanie kontaktov s investormi.

Program DIANA predstavuje unikátnu príležitosť pre startupy a výskumné tímy, aby svoje technológie nielen rozvinuli, ale aj reálne uplatnili v prostredí NATO.

Slovensko sa chce aktívne podieľať na formovaní modernej obrany a práve takáto spolupráca je kľúčom k posilneniu technologickej suverenity.

Záujemcovia môžu svoje návrhy predkladať prostredníctvom oficiálnej webovej stránky:
<https://www.diana.nato.int/challenges.html>

Viac informácií je dostupných aj na webovej stránke Ministerstva obrany SR:
<https://www.mosr.sk/severoatlanticky-akcelerator-pre-obranne-inovacie-diana/>

MIESTO PRE PSYCHOLÓGA



kpt. Miroslav Michalčák
psychológ 81. krídla Sliach

Nuda: prečo ju potrebujeme

Nuda má zlú povest'. V detstve sme za ňu počúvali výčitky, v dospelosti ju často vnímame ako známku neproduktivity. Ak sa niekto nudí, akoby niečo zanedbával, akoby strácal čas. No napriek tomu – alebo práve preto – je nuda pre náš život nevyhnutná. Je ako pauza medzi tónmi, ktorá dáva skladbe zmysel.

V stave nudy sa náš mozog prepína do iného režimu. Keď nemá čo spracovávať, začne vytvárať. Nuda tak otvára priestor pre kreativitu, nové nápady, ale aj pre vnútorné uvedomenie. V tichu sa ukazujú veci, ktoré inak prehlušíme povinnosťami, hlukom či displejmi. Mnohí ľudia uvádzajú, že ich najlepšie nápady prišli práve v momentoch, keď sa „nič nedialo“. Nuda je pôdou, na ktorej rastie predstavivosť a hlboké premýšľanie.

Dnes sa však nudíme menej než kedykoľvek predtým. Máme mobil, seriály, podcasty, prácu, zoznam úloh. Akonáhle sa objaví chvíľa bez podnetu, siahneme po niečom, čo nás rozptýli. Aj krátke čakanie na autobus či chvíľa ticha doma je okamžite zaplnená scrollovaním. Stratili sme kontakt s ničím – a tým aj so sebou. Nedovolíme si byť chvíľu len tak. Nečinnosť si zamieňame za zbytočnosť. A tak unikáme pred nudou tak veľmi, až strácame schopnosť zostať sami so sebou. Nuda nie je nepriateľ. Je to signál, že niečo v nás dozrelo na zmenu. Možno potrebujeme nový impulz, nové smerovanie, alebo len chvíľu nečinnosti. Dôležité je, aby sme sa nenudili chronicky – teda dlhodobo, bez vnútorného obsahu, s pocitom zbytočnosti. Taká nuda totiž môže viesť k frustrácii, úzkosti a úniku do návykového správania.

Zdravá nuda je iná. Objavuje sa medzi aktivitami, keď sme unavení z neustáleho výkonu. Je to chvíľa na dych. Ak si ju dovolíme, môže nás vrátiť k sebe. Pomôže nám spomaliť, premyslieť si veci inak, alebo jednoducho odpočívať bez výčitek. Nuda je bránou do priestoru, ktorý sa v bežnom tempe nedá navštíviť. Namiesto toho, aby sme pred nudou utekali, môžeme ju začať počúvať. Čo mi hovorí? Po čom túžim, čo mi chýba? Možno práve v jej prítomnosti nájdeme odpovede na otázky, ktoré si inak nestihneme položiť. Nuda nemusí byť prekážkou. Môže byť priestorom. Kľúčom späť k sebe. A možno aj novým začiatkom.

OBRAŇA • Mesečník Ministerstva obrany SR, založený v Clevelande (USA) 1914, obnovený v Bratislave 1993 • Vydavateľ: Ministerstvo obrany SR • Ročník XXXIII. • č. 7/2025 • Redakčná uzávierka 23. 6. 2025 • Do výroby zadané 27. 6. 2025 • Vedúci oddelenia rezortnej tlače: PhDr. Miloslav ŠČEPKA, tel.: 0960 30 30 37, 0903 820 996, e-mail: miloslav.scepka@mod.gov.sk • Šéfredaktor: PhDr. Pavol VITKO, tel.: 0960 30 30 38, 0903 820 847, e-mail: pavol.vitko@mod.gov.sk • Redaktorka: Mgr. Zuzana MILDEOVÁ, tel.: 0903 824 187, e-mail: zuzana.mildeova@mil.sk • Jazyková úprava: Ing. Eleonóra BUJAČKOVÁ • Grafická úprava: Dáša NEUBAUEROVÁ • Adresa: Mesečník OBRAŇA, Ministerstvo obrany SR, Námestie generála Viesta 2, 832 47 Bratislava • www.mosr.sk/obrana/ • © Ministerstvo obrany SR, IČO: 30845572, EV 412/08, ISSN 1336-1910 • Neoznačené texty sú z tlačového servisu MO SR a OS SR • Neoznačené obrázky sú z archívu MO SR a OS SR • NEPREDAJNÉ

NOVINKA V HOTELI GRANIT PIEŠŤANY

PRÍDTE A UŽITE SI POKOJNÝ SILVESTER V PIEŠŤANOCH!



Hoci je aktuálne leto, v Granit Hotels sa už teraz plánujú novinky na zimu, o ktorých potrebujete vedieť čo najskôr.



Jednou z novinek je silvestrovský pobyt v Hoteli Granit Piešťany, v termíne 29. 12. 2025 - 2. 1. 2026, v trvaní 5 dní (4 noci). Ak uprednostňujete komornejšiu atmosféru pred bujarými oslavami, toto bude rozhodne čosi pre vás. Počas Silvestra bude podávaná slávnostná večera, varené víno i nealkoholický punč a polnočný prípitok.



**V PRÍPADE ZÁUJMU O POBYT A ĎALŠIE INFORMÁCIE KONTAKTUJTE
UBYTOVANIE.PN@GRANITHOTELS.SK.**

Výbušná Škodovka

Československá armáda zaviedla, vyrábala a používala niekoľko typov ručných granátov. Firma Janeček dodávala ostré ručné granáty (OÚG) vz. J a vz. 21 tzv. Janečky. Firma Škoda dodávala OÚG vz. 34 a vz. 38 nazývané Škodovka.

O krem nich bol pre potreby stálych opevnení zavedený Ostrý útočný časovaný granát (OÚČG) vz. 38, ktorý sa však nedočkal rozšírenia. OÚG vz. 34 a vz. 38 sa vyrábali aj na území Slovenska.

Granát z Dubnice

Výroba a laborácia granátov prebiehala v závode Škoda v Dubnici. Výroba mechanických častí bez laborácie aj v továrňach Sandrik Dolné Hámre, Ocelový dom Pohorelá a C. A. Scholtz v Matejovciach (dnes súčasť Popradu). Tieto granáty sa na laboráciu prevážali do Dubnice, respektíve do podnikov Chemické a zbrojní závody Vítězslav Kyšler a spol. v Bojkoviciach a do Chemicko-pyrotechnickej továrne Jaroslav Velinský v Jablůnce nad Bečvou na Morave.

Slovenská armáda po vzniku v marci 1939 naďalej používala ručné granáty zdedené z čias Československa. Nespoľahlivosť starých granátov Janeček a spotreba granátov OÚG vz. 34 na fronte spôsobila nutnosť výroby nových. V lete 1942 boli opäť oslovené firmy Sandrik a C. A. Scholtz, ktoré mali na sklade množstvo súčiastok. Výroba granátov vz. 34 a vz. 38 totiž pokračovala ďalej podľa pôvodných objednávok, tentoraz však pre Nemecko a Rumunsko.

Nové objednávky

Slovenská vojenská správa objednala v decembri 1942 od firmy Ocelový dom úč. spol. 50-tisíc OÚG vz. 34 a od firmy Sandrik Dolné Hámre 100-tisíc OÚG vz. 34. Laboráciu mala vykonať fir-

ma Ing. Jaroslav Velinský, akc. spol. Jablůnce nad Bečvou v Protektoráte. Tritol, časť materiálu a drevené debny na granáty dodávala Ústredná zbrojnica Trenčín zo svojich zásob, respektíve z výroby. Prvé granáty odoslali na laboráciu 14. apríla 1943. Medzitým 2. októbra 1943 armáda rozšírila objed-

návku u firmy Ocelový dom o ďalších 30-tisíc granátov. Vzhľadom na vyťaženosť továrni sa dodanie granátov oneskorilo. Poslednú 15. sériu laborovali a prevzali 5. februára 1944. Tým bola celá objednávka na 180-tisíc OÚG vz. 34 splnená.

Celkový počet ručných granátov vo výzbroji slovenskej armády v lete 1944 bol okolo jedného milióna. Len v zápoľných jednotkách bolo k 1. júlu 1944 ešte takmer 50-tisíc granátov Janeček, 270-tisíc granátov vz. 34 a 20-tisíc granátov vz. 38. Od roku 1941 sa výzbroj dopĺňala aj o nemecké ručné granáty Stielhandgranate 24 a Eiehandgranate 39, ktorých dodali viac než 200-tisíc. Povstalecká armáda mohla disponovať asi 120-tisíc kusmi ručných granátov.

Múzeum Slovenského národného povstania má vo svojich zbierkach niekoľko ručných granátov vz. 21 a vz. 34 z výzbroje povstaleckej armády. Získali ich pracovníci múzea zberom v teréne v 60. rokoch 20. storočia prevodom od armády a polície, respektíve od Pamiatkového úradu. Predstavovaný OÚG vz. 34 vyrobili v roku 1936 v rámci série 14 v závode Škoda v Dubnici nad Váhom. Granát získalo múzeum prevodom a nemá svoj jedinečný príbeh. Dokumentuje však zbrojnú výrobu na Slovensku, aj výzbroj povstaleckých vojakov.

PhDr. Marian Uhrin, PhD.
riaditeľ Múzea SNP
Banská Bystrica



Koniec nemeckej strategickej iniciatívy na východe

V deň kapitulácie nemeckých síl pri Stalingrade 2. februára 1943 začali jednotky Červenej armády ofenzívu smerom na mestá Belgorod, Kursk a Charkov. Rýchle úspechy sovietskych vojsk a príprava na ďalšiu ofenzívu s pomocou síl, uvoľnených od Stalingradu, viedli sovietskych veliteľov k presvedčeniu o možnosti rýchleho vytlačenia nepriateľa až za rieku Dneper.



Príslušníci nemeckej pechoty na východnom fronte v roku 1943

Červená armáda zaútočila už 25. februára 1943 a tankové klíny rýchlo prekonali počiatočný nemecký odpor. Ten však postupne silnel. Už 19. februára Nemci začali podnikat úspešné protiútoky a po stabilizácii obrany prekvapili útočiace sovietske jednotky protiofenzívou smerom na Charkov. Po niekoľkých dňoch pouličných bojov sa mesto v polovici marca 1943 opäť ocitlo v nemeckých rukách. Ďalší postup nemeckých síl zastavilo vyčerpanie a blato. Červená armáda prišla počas bojov o vyše 80 000 vojakov, kým nemecké straty sa odhadujú na necelých 12 000. Bojov o Charkov sa zúčastnili aj príslušníci 1. čs. samostatného poľného práporu v ZSSR, ktorí bránili úsek s ťažiskom v obci Sokolovo.

Operácia Zitadelle

Po dramatických zmenách koncom zimy 1943 sa front stabilizoval s veľkým výbežkom do nemeckých pozícií okolo mesta Kursk. Po kapitulácii síl Osi v Afrike v polovici mája 1943 považoval Adolf Hitler za potrebné ešte pred hroziacim vylodením Spojencov v Taliansku zasadiť sovietskym vojskám úder, ktorý by nemeckým silám umožnil nasadiť po oslabení Červenej armády voľné sily proti spojeneckej invázii. Nemci pre pripravovanú operáciu Zitadelle zhromaždili značné množstvo najnovších typov tankov, ako aj množstvo delostrelectva a leteckých síl. Keďže sa im nepodarilo prípravy utajiť, sovietske velenie rozhodlo o nutnosti vybudovať v miestach plánovaných nemeckých útokov silnú a hlbokú obranu. Tento zámer Nemci uľahčili odkladaním začiatku

ofenzívy, pôvodne plánovanej na začiatok mája, avšak reálne otvorenej až 5. júla 1943, keď nemecké jednotky začali útočné operácie proti výbežku zo severu, aj z juhu. Postup jednotiek Wehrmachtu a SS spomaľoval silný odpor protivníka a ofenzíva vyvrcholila 12. júla bitkou pri dedine Prochorovka.

Stret vyše 700 sovietskych a takmer 400 nemeckých tankov a samohybných diel je dodnes považovaný za jednu z najväčších tankových bitiek v dejinách.

Od Kurska do Kyjeva

V ten istý deň začali jednotky Červenej armády s protiútokom na sever od Kurska a vzhľadom na vylodenie Spojencov na Sicílii Hitler 14. júla rozhodol o skončení operácie. Sovietske útoky zatiaľ úspešne smerovali k obsadeniu významného mesta Orel, ktoré nemeckí obrancovia museli opustiť už koncom júla 1943. Jednotkám Červenej armády, napriek nepomerne väčším utrpeným stratám na

životoch a technike, porážka nemeckých síl pri Oreli umožnila pokračovať vo vytlačení nepriateľa z územia Ruska smerom na Smolensk, Briansk a Kyjev.

Sovietske operácie proti nemeckým silám v kyjevskom priestore jednotky Červenej armády pripravovali a uskutočňovali od 1. októbra. Boje vrátane nemeckých protiútokov trvali až do 22. decembra 1943. Červenoarmejcom sa hlavné mesto Ukrajiny podarilo dobyť už 6. novembra a do bojov úspešne zasiahli aj príslušníci 1. československej samostatnej brigády v ZSSR, ktorí ako prví dosiahli centrum.

Útočiace jednotky rýchlo pokračovali v tlaku so zámerom obklúčiť celú nemeckú Skupinu armád juh a v priebehu necelých dvoch týždňov dokázali postúpiť až o 150 kilometrov. Obchvatný manéver zmaril protiútok nemeckých posíl, ktoré dokázali získať späť mestá Žitomir či Korosten. Nemecké protiútoky zo začiatku decembra 1943 však sovietske velenie zmarilo včasným prísunom posíl a obe strany prešli po dlhotrvajúcich a vyčerpávajúcich bojov na tomto úseku frontu do obrany.

Nemecké vojská nedokázali eliminovať sovietske predmostia na západnom brehu Dnepra a umožnili sovietskemu veleniu nadviazať na dovtedajšie úspechy ešte koncom decembra začatím Dneprokarpackej operácie, smerujúcej na pravobrežnú Ukrajinu a Rumunsko. Sovietske vojská tak v priebehu roku 1943 získali nad nepriateľom prevahu a prevzali strategickú iniciatívu.

Matej Medvecký, PhD,

Vojenský historický ústav • Foto: VHA



Zbombardovaný transport 1. čs. samostatnej brigády počas presunu na front ku Kyjevu v októbri 1943



Medaila Za bojové zásluhy ZSSR

Zobrazenú medailu po januári 1947 udelilo prezídium Najvyššieho sovietu ZSSR príslušníkovi delostrelectva 1. československého armádneho zboru v ZSSR Jánovi Mikulovi, rodákovi z obce Vyšný Orlík v okrese Svidník.

Z radov slovenskej armády zbehol Ján Mikula na sovietsku stranu na jeseň 1942 pri Krasnodare. Od roku 1942 počas svojho pôsobenia na sovietsko-nemeckom fronte prešiel okrem iného aj ťažkými bojmi pri oslobodzovaní Kyjeva a na západe Ukrajiny. Úspešne sa zúčastnil na Karpatско-duklianskej aj Jaselskej operácii, ale aj bojov na rieke Ondava, o Levoču či Liptovský Mikuláš. Svoju bojovú púť ukončil v bojoch pri moravskom Vsetíne v máji 1945 ako desiatnik.

Vyznamenaný delostrelec

Do zbierok niekdajšieho Dukelského múzea vo Svidníku sa medaila dostala 26. novembra 1985 kúpou od samotného nositeľa. Ján Mikula bol nositeľom viacerých ďalších vyznamenaní: Československý vojnový kríž 1939 či Dukelská pamätná medaila.

V súčasnosti je zbierkový predmet v priestoroch Centrálnej expozície Múzejného oddelenia Svidník v časti, ktorá v podobe trojrozmerných predmetov, historických fotografií a dobových písomností dokumentuje udalosti, ktoré sa odohrávali počas druhej svetovej vojny, s hlavným dôrazom na priebeh Karpatsko-duklianskej operácie a oslobodzovanie územia dnešného východného Slovenska.

Medaila predstavovala sovietske vyznamenanie zriadené výnosom prezídia Najvyššieho sovietu ZSSR zo dňa 17. októbra 1938. Na základe stanov a ich doplnkov bola určená predovšetkým pre vojakov, poddôstojníkov a dôstojníkov sovietskej Červenej armády, príslušníkov vojenského námorníctva, pohraničných a vnútorných vojsk, a taktiež občanov ZSSR, ktorí významnými, iniciatívnymi a odvážnymi činmi



prispejú k úspešnému splneniu bojových úloh na úrovni vojenských útvarov a ich jednotiek.

Okrem toho ju udeľovali aj za mimoriadne činy spojené s ochranou štátnych hraníc ZSSR, za vynikajúce úspechy dosiahnuté v rámci bojovej a politickej prípravy, výborné osvojenie si novej bojovej techniky, udržanie vysokej bojovej pripravenosti vojenských útvarov a ich jednotiek, a tiež za ďalšie zásluhy dosiahnuté počas výkonu vojenskej služby.

5 miliónov medailí

V určitých prípadoch mohli medailu za bojové zásluhy ZSSR po splnení

podmienok získať aj vojaci či civilné osoby, ktoré neboli občanmi ZSSR. Celkovo ich do 31. decembra 1991 udelili 5 210 078 kusov. Samotná medaila sa pritom vždy razila zo striebra s rýdzosťou 925/1000. Mala kruhový tvar s priemerom 32 mm. Aversnej strane dominoval vo vrchnej časti vyrazený nápis СССР (ZSSR) tvorený písmenami smaltovanými načerveno. V strednej časti bol reliéfny trojriadkový nápis ЗА/БОЕВЫЕ/ЗАСЛУГИ (Za bojové zásluhy) a v spodnej časti bol taktiež reliéfne vyobrazený motív skríženej dragúnskej šable a pušky Mosin so vztyčeným bodákom a spusteným popruhom. Reversná strana bola hladká, avšak zaujímavosťou je, že všetky medaily udelené do začiatku januára 1947 mali práve tu vyrazené matričné číslo, uvedené aj na potvrdení o jej udelení. Posledným kusom s vyrazeným číslom bola medaila č. 3 207 501, ďalšie už udeľovali bez čísla na reverze, uvedené bolo iba v potvrdení.

V rokoch 1938 – 1943 medailu vo forme in natura nosili na malej obdĺžnikovej striebornej kolodke, cez ktorej prierezy bola prevlečená látková hodvábna (moiré) stuha červenej farby. Tento typ zavesenia bol použitý pri prvých 480 000 kusoch. Po roku 1943 sa medaila nosila už na štandardnej päťuholníkovej kolodke, potiahnutej látkovou hodvábnu stuhou šedej farby s dvomi okrajovými prúžkami zlatožltej farby. Medaila bola na rovnošate či na civilnom obleku vždy na ľavej strane hrude v poradí za Ušakovou medailou.

Mgr. Peter Holík

Vojenský historický ústav
Vojenské historické múzeum,
múzejné oddelenie Svidník



Aleš má mušku

čítajte na stranách 28-31